HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

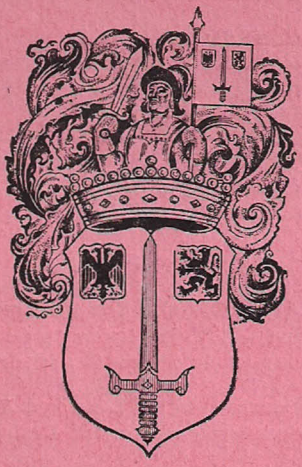

Jaargang XV — 1963 Nr. 6

UITGAVEN

Te bestellen, mits voorafbetaling van het bedrag + verzendingskosten op POSTREKENING 5869.11 van het LAND VAN AALST, Denayerlaan, 51, Brussel 19.

I. VROEGERE JAARGANGEN.

Behalve jaargang 1953, Nrs 1-5, zijn bijna alle jaargangen nog volledig te verkrijgen: 120 F.

Afzonderlijke afleveringen van onvolledige jaargangen, zover de voorraad strekt: 25 F enkele aflevering.

II. GENEALOGIE EN BIOGRAFIE.

F. COUCK, Familie Sonck te Denderleeuw — 15 F.

J. DE BROUWER, De Heren in en van de Heerlijkheid Lede — 20 F.

J.G. DE BROUWERE, Theodoricus Martini Alostanus — 15 F.

Dr. L. ELAUT, Jan Stul — 10 F.

V. GAUBLOMME, Necrologie van de Kartuise St.-Martens-Bos te St.-Martens-Lierde — 129 F.

J. LINDEMANS, Het Geslacht Baeten — 15 F.

L. LINDEMANS, Het Geslacht De Vuyst en verwante Familiën — 40 F.

E.J.J. ROOBAERT, Enkele Gentse Kunstenaars uit de tweede helft van de XVIIe eeuw werkzaam te Bottelare — 25 F.

A. VAN LUL, Afstamming van Adriaan van Lil — 10 F.

A. VAN LUL, Van Lul — 60 F.

H.C. VAN PARIJS, Van Santen — 50 F.

J. VAN TWEMBEKE, De heren van Brakel — 10 F.

III. GESCHIEDENIS.

F. COURTEAUX & A. VAN LUL, Aalst, Een eeuw evolutie — 60 F.

F. COURTEAUX, Begijnhof van St. Katharina op de Zavel te Aalst — 45 F.

J. DE BROUWER, Bijdrage tot de oudste Geschiedenis van Denderleeuw — 15 F.

J. DE BROUWER, Herbergnamen in het Land van Aalst vóór 1780 — 15 F.

J. DE BROUWER, Demografische en Sociale Evolutie van Denderleeuw — 15 F.

J. DE BROUWER, De Kerk van Lede en haar Kunstschatten — 70 F.

J. DE BROUWER, Het Kollegiaal Kapittel te Haaltert — 120 F.

J.G. DE BROUWERE, De Schepenbrief van Boechoute — oudste Middelnederlandse Oorkonde (1249) — 15 F.

Fr. DE CACAMP, De lijdensweg van Geraardsbergen — 35 F.

Fr. DE CACAMP, De oudste Burger van Geraardsbergen is 504 jaar oud — 5 F.

Fr. DE CACAMP, Dertig maanden uit de Geschiedenis van Aalst — 145 F.

Fr. DE CACAMP, Vier maanden uit de Geschiedenis van Aalst — 60 F.

S.F. DE LAET, Hofstade in de voorhistorische en in de Romeinse tijd — 20 F.

R. DE METTE, De zes klokkenspelen van Aalst — 10 F.

G. DE SMET, De kapel van O.L. Vrouw ten Beukenboom te Voorde — 15 F.

G. DE SMET, De Dekenij St.-Lievens-Houtem — 10 F.

V. GAUBLOMME, De Heerlijkheid van Litsau te St.-Maria-Lierde en haar Renteboek van 1611 — 25 F.

M. GIJSSELING, Op toponymische verkenning te Aalst — 10 F.

P. JANSSENS, De Wilhelmieten te Aalst — 30 F.

Het passief verzet van de Aalsterse Notabelen onder het Frans Bewind

Eén der problemen waarmee een vreemde bezetter wordt geconfronteerd is de houding van de traditionele leidende groepen in het veroverd gebied. Deze vormen namelijk de waarborg voor een noodzakelijke continuïteit in het administratief en economisch apparaat in afwachting van de instauratie van een « nieuwe orde ». Dit probleem stelde zich in al zijn scherpte bij de Duitse invallen in 1914 en 1940. In dit kader kan het vraagstuk gesteld van de collaboratie.

Wij willen even verder terugblikken in onze geschiedenis.

De Franse Revolutie en de veroveringsdrang van het daaruit gegroeide regime heeft op ons land en onze stad een diepgaande invloed uitgeoefend. Hoe hebben onze notabelen, hoe heeft al wat faam en invloed bezat gereageerd op de innovaties van het frans bestuur ?

Onmiddellijk na de eerste inval in 1792 werd onze stad door de militaire overheid een voorlopig bestuur opgedrongen. Zal dit bestuur een loyale samenwerking verzekeren ? We hoeven niet lang te wachten om over de houding van de zogenaamde **Provisionele Representanten** ingelicht te worden. Men legt weliswaar de eed van trouw af aan het centraal bestuur, dus aan de nieuwe orde, maar meteen vertolkt men plechtig zijn gehechtheid aan de katholieke godsdienst die als een hoeksteen gold van de traditionele maatschappelijke structuur (1). Dit betekent dus dat men niet kon instemmen met de verregaande structuurhervormingen van het « nouveau régime ».

Weldra worden deze conservatieve Representanten vervangen door een als meer progressief aangeschreven groep waaronder we namen vinden als Frans de Waepenaert en Van Langenhove (2).

Blijkbaar tekenden zich onder de Aalsterse notabelen twee strekkingen af, een meer progressieve naast een behoudsgezinde. Wij hebben de indruk — hier zou ernstiger studie allicht tot een definitief oordeel kunnen leiden — dat in de gegoede handelskringen een genuanceerde pro-franse politiek werd voorgestaan. In kader van de oorlogseconomie zagen vele handelaars en fabrikanten een « kans », al was het maar in de uitgebreide leveringen aan het leger (3).

De scheiding tussen hoger genoemde tendenzen zal achteraf vervagen, waarbij het conservatief element steeds meer de krachten van het verzet binnen haar kaders zal groeperen. Het wanbeheer van de franse overheid heeft hier determinerend gewerkt.

Aldra blijkt dat de stadsautoriteit voor een anarchistische toestand staat. En hier konden zelfs de franse gendarmes geen oplossing brengen. Vanaf 1795 wordt het Aalsterse bestendig geterrori-

---

(1) F. DE POTTER EN J. BROECKAERT, **GESCHIEDENIS DER STAD AALST,** 4 dln., Gent, 1873-1876; dl. 4, p. 134.
(2) F. DE POTTER EN J. BROECKAERT, **o.c.,** dl. 4, p. 135.
(3) DECHESNE, L., **Histoire économique et sociale de la Belgique depuis les origines jusqu'à 1914.** Paris-Liège, 1932, p. 339.

seerd door gewapende benden die een normaal handelsverkeer hoogst kwetsbaar maken.

In juli 1795 verzoekt de **Directeur Général de la Poste de la Belgique** het gemeentebestuur de plaatseijke postdienst over te nemen. De werkvoorwaarden waren namelijk onmogelijk geworden (4).

Het is onbegonnen werk de daden van patriotisch verzet en het banditisme met de bedrijvigheid rondom een welig tierende sluikhandel van elkaar te scheiden. Een paar feiten wijzen nochtans duidelijk in de richting van een immorele speculatie. Maalders en bakkers zagen de kans schoon om bedrog te plegen op grote schaal (5).

Men schikte zich zelfs niet langer naar de normen van « den eyck » (6). Mulder Callebaut weigert nog langer graan te vermalen voor « den Arme » (7). Er waren wel winstgevender opdrachten. In dit perspectief klinkt de verontwaardiging van meester-broodmaker Caudron geveinsd. Zijn knecht werd « sonder eenige redene ofte motief » aangerand en deerlijk toegetakeld (8). De knecht boet natuurlijk voor vele andere en groter schuldigen.

De overheid zelf gaf beslist niet het stichtende voorbeeld der onkreukbaarheid. Dat leden van het schepencollege leveranties mogen doen lijkt op zijn minst verdacht (9). Het gemeenteraadslid Jan Van Langenhove veroorzaakt haast een ernstige crisis wanneer bekend geraakt dat hij een grote hoeveelheid graan opstapelde om deze achteraf tegen woekerprijzen opnieuw te kunnen verkopen (10).

In de raadszitting van 10 fructidor III (= 27 aug. 1795) werd reeds gehandeld over de excessief hoge graanprijzen. De abnormale opkoop van de nieuwe oogst laat onmiddellijk een ontwrichting van de markt vermoeden (11). Het beruchte maximum op de handelsprijzen werd bij ons pas afgeschaft op 22 pluviose III (= 10 febr. 1795), terwijl Frankrijk zelf reeds een vrije marktontwikkeling kende. De gevolgen laten zich gemakkelijk raden. Vreemde opkopers zagen hier de kans schoon voor een bloeiende « zwarte handel » (12).

Veel handelsverkeer verliep volledig in de clandestiniteit. Het was nochtans gemakkelijker militaire controle te ontlopen dan het flink georganiseerde banditisme. Bijzonder stoutmoedige staaltjes werden geleverd in de nazomer van 1795 met als hoogtepunt de overrompeling van de franse wacht bij de barrière op de Bouchoutberg (13). De gemeentelijke instanties betonen zich te laks. Heeft men er op gespeculeerd dat deze vlaag van geweldplegingen de Fransen uiteindelijk in een onmogelijke positie zou hebben geplaatst ? Hier-

---

(4) « Un grand nombre de vagabonds rodoit dans cette commune... » (Z. 1 thermidor III = 19 juli 1795).
(5) Z. 15 germinal IV = 4 april 1796 ;Z. 27 germ. IV = 16 april 1796; Z. 16 pluv. V = 4 febr. 1797.
(6) Z. 19 fructidor III = 5 sept. 1795.
(7) Z. 5 fruct. III = 22 aug. 1795.
(8) Z. 18 fruct. III = 4 sept. 1795.
(9) Z. 25 fruct. III = 11 sept. 1795.
(10) Z. 4 vend. IV = 26 sept. 1795.
(11) Z. 29 floreal IV = 18 mei 1796.
(12) VERHAEGEN, **La Belgique sous la Domination Française,** 5 dln., Brussel-Parijs, 1922-29; dl. 1, p. 515 en vlg.
(13) Z. 4 vend. IV = 26 sept. 1795.

uit konden zij dan hun profijt halen om hun vroegere posities te herstellen.

Er ontstaat echter een nieuwe vorm van verzet dat o.m. uitgaat van bepaalde nijverheidskringen die door dit gebrek aan stabiliteit volledig geïmmobiliseerd geraken. Zo komt een zeer sociaal project ter sprake. Een groots opgevat woningbouwprogramma zou niet alleen het stadsbeeld verfraaien, maar ook vele schuiloorden (différantes gargotes et petites maisons) van roversbenden (...qui servent d'asiler la classe la plus crapuleuse et dangereuse de ce Canton) opruimen (14).

Einde oktober 1795 moet de controle bij de vijf stadspoorten op de « passanten », « vagebonden » en « wagens met graen » verscherpt worden (15). Enkele dagen later blijken deze maatregelen reeds onvoldoende vooral gedurende de nacht (16). Uiteindelijk neemt de burgerij zelf initiatieven. Er wordt een vrijwilligerscorps — een burgerwacht dus — opgericht (17). De houding van het gemeentebestuur komt ons op zijn minst gesproken dubbelzinnig voor. De organisatie van de wacht zal uitgebouwd worden door enkele vrijwilligers en de oude **kapiteins** en **luitenants** van de stadswijken.

Overigens kennen wij nog sterker staaltjes van wat we gerust als sabotage, ja zelfs morele medeplichtigheid in de terreur mogen beschouwen. Van Langenhove geraakte, zoals hoger gezegd, in opspraak in een dubieuse zaak van graanopkoop. Dat belet de leden van de municipaliteit niet hun collega te bevestigen als lid van een controleorgaan... op de graantransport (18). De raadsleden hanteerden nog andere wapens om hun eigen gezag grondig te ondermijnen. Vele zittingen van de gemeenteraad blijven zonder betekenis ingevolge het absenteïsme. Spijt de sancties waarmee het centraal bestuur dreigt, wordt druk geschermd met ontslag (19). Het hardnekkigst toonde zich nochtans Leunckens die als ontvanger der belastingen, de inning van de verplichte lening « behartigde » (20). Deze geforceerde lening werd door de wet van 19 frimaire IV (= 10 dec. 1795) ingesteld. Het lag in de bedoeling het kapitaal gedeeltelijk door trekkingen te rembourseren. De coupons zouden ook kunnen gebruikt worden tot vereffening van de directe belastingen. Niemand leek nochtans gehaast, noch de burelen die de rollen moesten opstellen noch de getexeerden zelf. Men protesteerde en het regende klachten op het Departement (21). De minister van Financiën werd ingelicht over de onwil, de traagheid en slordigheid van de municipaliteit (22).

---

(14) Z. 12 germinal IV = 1 april 1796.
(15) Z. 9 brumaire IV = 31 okt. 1795.
(16) Z. 15 brum. IV = 6 nov. 1795.
(17) Z. 17 frim. IV = 18 dec. 1795; Z. 21 brum. VI = 11 nov. 1797; Z. 30 vend. VII = 21 okt. 1798.
(18) Z. 12 frim. IV = 3 dec. 1795.
(19) Z. 30 nivose IV = 20 jan. 1796; Z. 10 pluviose IV = 30 jan. 1796; Z. 19 ventose IV = 9 maart 1796; Z. 20 ventose IV; Z. nivose V = 23 dec. 1796; Z. 19 pluv. V = 7 febr. 1797.
(20) Z. 12 pluv. IV = 1 febr. 1796; Z. 13 pluv. IV; Z. 26 pluv. IV = 15 febr. 1796.
(21) R.G. Dep. Schelde, nº 453 register.
(22) Brief van de Prefect van het Departement Schelde aan de Minister van Financiën (Z. 1 ventose IV = 20 febr. 1796; zie R.G. Dep. Schelde nº 453).

De eigenlijke belastingen — de « dette sacrée des contributions » — bleven eveneens onbetaald (23). In 1797 blijven nog steeds achterstallen te betalen over het dienstjaar 1795. Over het jaar 1796 werd nauwelijks voor een vierde van het quotum voldaan (24).

Het ontslag van Leunckens kan niet anders gezien worden dan als een vertragingsmanœuver. Noch de **Commissaire** van het **Directoire Exécutif** noch het gemeentebestuur zelf zien enige oplossing (25). Uiteindelijk wordt het ontslag aanvaard en zal men bij aanbesteding een nieuwe ontvanger aanduiden. Maar opnieuw blijkt het passief verzet. Alleen Guldentop en De Paepe boden zich aan op de opening van de toewijzing (26). In die omstandigheden kan er geen sprake zijn van een vlugge afwikkeling van het probleem.

Intussen buitten de bedienden der Gemeente de toestand handig uit. Het te laat komen werd zo frekwent dat men besloot een soort strafregister aan te leggen en op basis van de afwezigheden een deel van de wedde in te houden. Met deze afhoudingen stichtte men een speciaal fonds waarvan de bestemming niet heel duidelijk is (27). Ook de ereambten zoals in de administratie van de « Table des Pauvres » werden steeds meer verwaarloosd (28).

Na het geknoei in de bureaux voor het opstellen van de belastingsrollen en het lijntrekken in de zaak van de verplichte lening, kan de reactie van de franse overheid moeilijk uitblijven (29).

Een bijzonder Commissaris wordt aangeduid met de verregaande bevoegdheden zoals bepaald bij art. 42 van het arrêté van 24 prairial III (12 juni 1795). Alle kosten aan de uitzonderingsmaatregelen verbonden, vielen ten laste van de gemeente, wat ongetwijfeld node werd aanvaard (30). Wij deelden deze twijfelachtige eer met Ninove en Geraardsbergen — om maar een paar gemeenten te noemen. Als gevolmachtigde werd Engelbert Vincent De Keyser aangewezen. Hij verscheen reeds op de zitting van de gemeenteraad van 20 nivose IV (10 jan. 1796). Men bereidt hem een bijzonder « warm » onthaal voor. De vergadering loopt woelig en verward. De Keyser spreekt op 22 niv. IV (12 jan. 1796) een scherp rekwisitoor uit en schandvlekt de laksheid, de « negligentie en refus » van onze stad. De heren van het schepencollege veranderen het geweer van schouder. Ze wenden de onschuld voor door « onwetendheid ». Nu kan het wel dat de instructies terzake niet steeds duidelijk waren gelet op het feit dat de volgende maanden verscheidene omzendbrieven van het Departement bepaalde detailkwesties zullen belichten (31). Maar het uitvoerend besluit van 4 nivose IV (= 25 dec. 1795) was toch stellig reeds in handen van de municipaliteit. Hoe ook, er werden talrijke vragen gesteld, onder meer over het aandeel

---

(23) Correspond. Bouteville, 17 brumaire V = 7 nov. 1796 aan Pref. Dep. Schelde, zie R.G. Dep. Schelde n° 459.
(24) Z. 5 messidor V = 23 juni 1797.
(25) Z. 14 pluv. IV = 3 febr. 1796; Z. 16 pluv. IV; Z. 23 pluv. IV.
(26) Z. 2 vent. IV = 21 febr 1796.
(27) Z. 25 vent. IV = 15 maart 1796; Z. 4 messidor IV = 22 juni 1796.
(28) Z. 11 frimaire VI = 1 dec. 1797; Z. 2 complém. VI = 18 sept. 1798.
(29) Z. 6 en 12 niv. IV = 27 dec. 1795 en 2 jan. 1796.
(30) Z. 19 niv. IV = 9 jan. 1796.
(31) Circ. van 17 floreal IV (= 6 mei 1796) in R.G. Dep. Schelde, n° 453.

in assignaten dat bij de geforceerde lichting zou worden aanvaard. Uiteindelijk verloopt de gehele discussie rond de vorige contributie waarvan de terugbetaling « solemnelijk door de representanten bij arrêté van date 5 fructidor derde jaar beloeft ende vastgesteld is geworden » (32). Als de franse autoriteit zijn woord niet gestand doet moet men niet verwonderd zijn over kleine en grote sabotagedaden van onze municipaliteit.

Heel dit spel, hoe subtiel ook, bewijst juist dat de gelaakte « negligentie » wel degelijk als passief verzet werd bedoeld.

Tussen De Keyser en de stad wordt nu een zenuwoorlog van dreiging en beloven gevoerd, waarbij soms de zuiverste staaltjes der diplomatie worden geleverd. Op de zitting van 24 nivose IV (14 jan. 1796) verzoekt De Keyser om de «generale lijst van de ingesetene» van de stad met inbegrip van Schaerbeek en Mijlbeek. Het wordt de leden te benauwd. Plots leggen ze een nooit geziene ijver aan de dag. De rollen der contribuabelen liggen toch klaar en ware het niet door de schuld van één enkel bureel, alles was reeds afgewerkt! Men scheldt en protesteert tegen de ergerlijke traagheid van « enkelen ». Meteen neemt men het kloek besluit de leden van de gemeenteraad opnieuw samen te roepen... allicht in de hoop dat er genoeg afwezigen zouden zijn. De Keyser schijnt het spel te doorzien en dringt toch maar aan op zijn lijst (33). Deze lijst wordt **niet** overhandigd. Jammer zijn de verslagen te beknopt om deze uitputtende zenuwoorlog volledig te kunnen volgen. Stellen we ons echter de administratieve diensten uit die dagen even voor ogen. Een sleutel, een register ligt « toevallig » niet op de goede plaats en de man die juist alles zou kunnen oplossen blijkt afwezig. Intussen holt de ene ijlbode de andere achterna. Geraakt een bericht verloren dan is de « gewilde » verwarring compleet. De 25 nivose IV (15 jan. 1796) komt men eindelijk tot een wettige stemming met als uitslag: een afwachtende houding is geboden... Hoe ook, op één punt moet men toegeven. De lijst van de inwoners **zal** overgemaakt worden. De hoofdschotel wordt nu de klacht over de fabelachtige schulden van de stad en het feit dat de franse overheid hiermee geen rekening houdt.

Dommer was in die periode president van de gemeenteraad.

Begin ventose IV vertrekt hij naar Gent om er te praten over de hangende financiële problemen. Zijn standpunt kon het niet halen. Wel worden de uitzonderingsmaatregelen verlicht en behaalt Aalst aldus een gedeeltelijke overwinning (34). Enkele dagen later wordt ook de opvolging van Leunckens geregeld (35).

Weldra stimuleerden nieuwe contributies het verzet van de burgerij. Tijdens het Oostenrijks Bewind werd druk ingetekend op de vele staatsleningen — 11 van 1789 tot 31 maart 1794 — meestal langs de diensten om van de « Banque Veuve de Nettine et fils » te Brussel (36). Door het decreet van 30 okt. 1794 werden echter de uitbeta-

---

(32) Z. 22 niv. IV = 12 jan. 1796.
(33) Z. 24 niv. IV = 14 jan. 1796.
(34) Z. 4 ventose IV = 23 febr. 1796.
(35) Z. 10 vent. IV = 29 febr. 1796.
(36) BIGWOOD: **la Dette Belge,** Annales de la Société d'Archéologie de Bruxelles, t. 20, 1906; p. 10 en vlg.

lingen onmogelijk (37). Intussen bleven ook de vele uitstaande renten ten laste van de afgeschafte corporaties, provincie of stad onvereffend.

De financiële sanering die in het voorjaar 1797 doorgevierd werd door minister Ramel bracht de « rentiers » verliezen toe tot 90 % van hun tegoed. De volledige ontwaarding van het lopend papiergeld, samen met het annuleren van 3/4 van de publieke schuld, betekende het bankroet voor vele renteniers (38).

Herhaaldelijk zal dit financieel « contentieux » het voorwerp uitmaken van moeilijke onderhandelingen.

In het verdrag van Lunéville (9 febr. 1801) wordt Frankrijk echter slechts gedeeltelijk verantwoordelijk gesteld (39). Het beruchte **Verdrag van de XXIV Artikelen,** waarbij de likwidatie werd geregeld van het Verenigd Koninkrijk (1830-1831) zal de laatste episode zijn uit deze verwarde geschiedenis (40).

Zeer scherp werd ook gereageerd op de talloze opeisingen en de lasten van het huisvesten van de franse troepen. Het « droit de requisition » behoorde aan de **Commissaire de Guerre.** Het **Comité de Salut Public** zag hierin een middel om een veroverd gebied volledig leeg te plunderen (41). In Aalst lag het probleem zeer moeilijk. Daar Nieuwerkerken met zijn belangrijke landbouwexploitaties onder het frans bestuur niet langer deel uitmaakte van de gemeente Aalst, kon onmogelijk voldaan worden aan de talrijke leveringen (42).

Veelal vergat men te betalen voor de gedane leveringen of « vergoedde » men met gedeprecieerde assignaten (43). Met het logeren van troepen en gendarmerie ging het steeds slechter (44). Nu eens heeft men te kort aan nachtlegergoed dan weer aan brandstof of levensmiddelen (45). De gespecialiseerde dienst — **service de chauffage, vivres, pain et viande** — bleek niet op de hoogte van zijn taak. De corruptie tierde er welig (46).

De bevolking repliceert met een vindingrijkheid die aan het ongelooflijke grenst. De franse autoriteiten waren niet bij machte om de misbruiken uit te roeien. De gemeentelijke instanties waren al even machteloos of grepen de mogelijkheden aan om een passieve verzetsbeweging in het leven te roepen. Uit deze gezagscrisis kon echter een revolutionaire spanning groeien waarvoor de burgerij ten zeerste geducht was omdat zij de kans inhield van meer sociaal gerichte hervormingen.

Met officiële ijver wordt daarom regelmatig de aandacht afge-

---

(37) VERHAEGEN : **la Belgique sous la Domination Française;** t. 1, p. 524-525.
(38) Loi du 16 pluviose V = 4 febr. 1797. Zie ook Poullet : **les Institutions Françaises de 1795 à 1814,** Brux. 1907, p. 247 en vlg.
(39) BIGWOOD : **o.c.,** p. 44 en vlg.
(40) **Algemene Geschiedenis der Nederlanden,** 12 dln., Zeist-Antwerpen, 1949-58; dl. 9, p. 333 en vlg.
(41) VERHAEGEN : **o.c.,** dl. 1;; p. 489.
L. DECHESNE, **Histoire économique et sociale de la Belgique,** Paris-Liège, 1932, p. 340.
(42) Z. 11 pluv. IV = 31 jan. 1796.
(43) VERHAEGEN : **o.c.,** dl. 2, p. 191; Z. 1 floreal IV = 20 april 1796.
(44) Z. 8 pluviose IV = 28 jan. 1796.
(45) Z. 10 pluviose IV = 30 jan. 1796.
(46) VERHAEGEN : **o.c.,** dl. 2, p. 30 en vlg. Z. 21 pluv. IV = 10 febr. 1796.

leid van deze problemen door het oprichten van grote feestelijkheden. Op 1 vendemiair V (22 sept. 1796) zal het feest gevierd worden van de Constitutie (47). Opvallend is dat de oogverblindende luister toch nooit te veel mag kosten. Onder het luiden der klokken gaan de burgerlijke en militaire hoogwaardigheidsbeklederS op bewuste dag in stoet van het stadhuis naar het altaar der vrijheid (48). Vier tonnen bier worden gratis geschonken aan alle deelnemers. Hiermee moest allicht de geestdrift wat aangewakkerd worden.

Overigens beperkte de deelname van het volk zich tot enkele traditionele groeperingen zoals de wipschieters en de « gewezen » confrerie van Sint Sebastiaan.

Het succesvolle verloop van de campagne van Bonaparte in Italië wekte bij ons een « spontane » feeststemming — **une joie universelle** — (49). Een krachtig « Vive la République » geldt als een plebisciet. Deze patriotische taal is uiteraard geschikt voor... een officieel rapport.

« Le brave Napoléon » onderhoudt intussen de feestvreugde (50). Na Italië komt Duitsland en Oostenrijk aan de beurt (51).

Tussen twee overwinningen in werd, met de onafwendbare hooggestemde patriotische redevoering het feest van de **Agriculture,** van de **Jeunesse** en de **Vieillesse** gevierd, zonder de verjaardag van de Republiek en het **Fête de la Souverainité du Peuple** te vergeten (52). De notabelen liepen wel opzichtig rond met hun tricolore « cocarde nationale » maar konden niet altijd een passend aantal muzikanten bijeen krijgen (53). « La joie était peintes (sic) sur tous les visages » schrijft de verslaggever van één dezer patriotische feesten. Een tweede hand heeft zelfs achteraf de « dix mille étrangers » die de geestdrift der Aalstenaars kwamen delen, gewijzigd in « vingt mille »... (54). De franse autoriteiten zijn blijkbaar niet erg onder de indruk van die volkstoeloop... Enkele maanden later werd bij de **jury d'accusation** een klacht ingediend. In Aalst werden de republikeinse feesten onvoldoende gevierd — aldus de akte van beschuldiging (55). De patriotische show kon niemand verblinden. Ernstige problemen wachtten op een dringende oplossing. Uit een administratieve enquête van het jaar 1800 vernemen we dat de 2 draaibruggen die bij het begin van de bezetting waren verwoest nog steeds niet werden hersteld (56). Het wegennet verkeerde in een ellendige toestand (57). De financiële middelen tot herstel ontbraken. Overigens

---

(47) Wet 13 fruct. IV = 30 aug. 1796.
(48) Z. 3 compl. IV = 19 sept. 1796.
(49) Z. 10 flor. IV = 29 april 1796.
(50) Z. 14 flor. V = 3 mei 1797; Z. 7 brum. VI = 28 okt. 1797; Z. 10 vent. VI = 28 febr. 1798; Z. 10 prair. VI = 29 mei 1798.
(51) Verdrag van Campoformio, 17 okt. 1797.
(52) o.a. Z. 5 complém. V = 21 sept. 1797; Z. 30 vent. VI = 20 maart 1798; Z. 10 messidor VI = 28 juni 1798; Z. 10 fruct. VI = 27 aug. 1798.
(53) Z. 12 fruct. VI = 29 aug. 1798; Z. 28 fruct. VI = 14 sept. 1798.
(54) Z. 10 vent. VI = 28 febr. 1798.
(55) Z. 18 therm. VI = 5 aug. 1798.
(56) Z. 16 therm. VIII = 4 aug. 1800.
(57) Z. 1 therm. V = 19 juli 1797; Z. 12 prair. VI = 31 mei 1798; Z. 24 messidor VI = 12 juli 1798.
VERHAEGEN, **o.c.,** dl. 4, p. 120.

slorpte de armenzorg steeds hogere bedragen op (58). De gezagscrisis (administration paralisée) gepaard met een financieel wanbeheer (59) laat het herstel van de openbare orde niet toe (60).

De groeicrisis van het nieuwe regime zal zich verder ontwikkelen in onze stad. Het moet nochtans gezegd dat de Franse Revolutie met haar goede « kansen » bij ons slecht werd gediend. Hier ontbrak de steun van de bekwame traditionele leiders die zich in vele gevallen door uiterlijke omstandigheden of principiële overtuiging hebben laten leiden tot de verscheidene vormen van het passief verzet. Wel te verstaan is het ons niet gegeven een oordeel uit te spreken over de wettelijkheid of de moraliteit van deze houding.

AALST. **Luc De Rijck.**

MEDEDELING

AANBEVOLEN AAN ONZE LEDEN.

Op **zaterdag 14 december, te 15 h,** spreekt de heer **MELKENBEECK,** uit Brussel, in de Raadszaal (Trouwzaal) van het stadhuis te Aalst over

HERALDIEK.

Door zijn studie over de wapenschilden van onze gemeenten, verschenen in « Het Land van Aalst », heeft de heer Melkenbeeck het bewijs geleverd van zijn bevoegdheid.

Wij verwachten dan ook dat onze leden dit buitenkansje zullen benutten om, door hunne aanwezigheid, hun kennis van de heemkunde te verrijken.

De toegang is kosteloos.

Het bestuur van

Het Land van Aalst, — De Vereniging voor Aalsters Kultuurschoon,

F. COURTEAUX. — R. DE SCHAEPDRIJVER.

---

(58) Z. 18 frim. IX = 9 dec. 1800.
In mei 1802 werd door het centraal bestuur aan de stad een som overgemaakt van 15 477 F om de **Commission des Hospices** toe te laten haar schulden uit de periode 1797-1800 af te lossen (brief van Sous-Préfect van 29 floreal X = 19 mei 1802, zie Z. 7 prairial X = 27 mei 1802).

(59) Z. 18 frim. IX = 9 dec. 1800.

(60) o.a. Z. 10 prairial X = 30 mei 1802.

NOTA : Wij gebruiken volgende afkortingen :
R.G. = Rijksarchief Gent (met het belangrijk fonds van het Departement Schelde).
Z. = Zitting van het Schepencollege van Aalst. De verslagen heb ik in de beste omstandigheden kunnen raadplegen dank zij de welwillende hulp van de Heer Stadsarchivaris A. Van der Heyden.
Men vindt de registers terug onder de inventarisnummers I,1; 1,3 en vlg.

HET KARMELIETENKLOOSTER TE BOTTELARE

HOOFDSTUK VIII.

OVERSTEN VAN HET KARMELIETENKLOOSTER.

1670. Samuel a S. Petro.
1674. Cornelius a S. Henrico.
1677. Michael a S. Elisaeo.
1681. Adolphus a S. Paulo.
1684. Columbinus a S. Adriano.
1687. Servatius a S. Bartholomaeo.
1690. Gaspar a S. M. Magdalena de Pazzi, die ontslag nam en opgevolgd werd, voor de drie jaren verlopen waren, door Idelphonsus a S. Livino en Spiridon a Puero Jesu.
1694. Spiridon a Puero Jesu.
1697. Fredericus ab Assumptione B.M.V.
1700. Albinus a S. Franco.
1703. Albinus a S. Franco.
1706. Nicolaus a S. Guillielmo.
1709. Tiburtius a S. Adriano.
1712. Ferdinandus a S. Laurentio.
1715. Serapion a S. Joanne.
1718. Modestus a S. Gummaro.
1721. Albinus a S. Franco, voor de derde maal, die te Bottelare overleed op 20 april 1722 en er opgevolgd werd door Franciscus a S. Teresia.
1724. Gratianus a S. Cornelio.
1727. Damianus a S. Henrico.
1730. Alexius a S. Gulielmo.
1733. Libertus a S. Joanne.
1736. Paschasius a Resurrectione D.N.J.
1739. Christophorus a S. Georgio, vervangen door Adrianus a S. Joanne Bapt.
1742. Adrianus a S. Joanne Baptista.
1745. Anselmus a S. Elia.
1748. Candidus a S. Bernardo.
1751. Paulus a S. Maria.
1754. Balthasar a S. Jacobo.
1757. Alexius a S. Gulielmo, voor de tweede maal.
1760. Marinus a S. Livino.
1763. Aegidius a S. Francisco.
1766. Marinus a S. Livino, voor de tweede maal.
1769. Candelinus a S. Ludovico.
1772. Marinus a S. Livino, voor de derde maal.
1775. Natalis a S. Henrico.

1778. Marinus a S. Paulino.
1781. Adalbertus a S. Joanna.
1786. Hilduardus a S. Christiana.
1790. Arnoldus a S. Damiano.
1793. Marinus a S. Paulino, voor de tweede maal.
1796. Felicianus a S. Mathia (1).

HOOFDSTUK IX.

KLOOSTERLINGEN OVERLEDEN TE BOTTELARE.

1720. Op 25 september Broeder Alexius a S. Aegidio, Grimberghs van Brussel, lekebroeder, 32 jaar oud, slechts 5 jaar geprofest, begraven te Gent.
1721. Op 16 juli Pater Modestus a S. Gummaro, Naulaers van Kontich; hij was biechtvader en predikant en vroeger procurator, 62 jaar oud, 41 jaar geprofest en 39 jaar priester, begraven te Gent.
1722. Op 20 april Pater Albinus a S. Franco, De Bruyn van Boom, vroeger procurator en tot aan zijn dood vicarius, die te Bottelare de dag van zijn overlijden nog gecelebreerd had, door een beroerte getroffen werd, de H. Olie ontving en stierf 64 jaar oud, 40 jaar geprofest en 37 jaar priester, begraven te Gent.
1739. Op 18 december Broeder Emmanuel a S. Amando, Raelens van Gent, 38 jaar en 17 jaar geprofest. Van dan af werden alle kloosterlingen te Bottelare begraven.
1741. Op 22 november Pater Christophorus a S. Georgio, Van der Moesen van Geraardsbergen, vroeger professor van wijsbegeerte en godgeleerdheid, predikant en biechtvader, ook van kloosterlingen, op verschillende plaatsen prior en overleden als overste (vicarius) van het klooster te Bottelare, 54 jaar oud, 35 jaar geprofest en 30 jaar priester.
1744. Op 11 september Pater Mattheus a S. Jacobo, Claysen van Gent, 61 jaar, 40 jaar geprofest en 37 jaar priester.
1751. Op 5 juni Pater Aegidius a S. Alexion, Ricau van Geraardsbergen, biechtvader en predikant, vroeger supprior, 39 jaar, 18 jaar geprofest en 15 jaar priester.
1767. Op 12 maart Pater Judocus a S. Joanne, Nonckele van Kortrijk, biechtvader en predikant, 32 jaar, 10 jaar geprofest en 8 jaar priester.
Op 26 augustus Broeder Balthasar a S. Judoco, Snel van Antwerpen, 74 jaar, 52 jaar geprofest en 3 jaar gejubileerd.
1769. Op 1 juni Pater Paulus a S. Philippo, Van Humbeke van Mazel, biechtvader en predikant, 39 jaar, 14 jaar geprofest en 13 jaar priester.

---

(1) Deze « elenchus vicariorum Bottelarii » werd ons medegedeeld door Drs. E. Winkels, Ord. Carm. R.K. Pfarrer, Beek (bei Wegberg), Kreis Erkelenz (Duitsland). « Ex collectaneis ineditis », waarvoor onze beste dank.

1773. Op 6 april Pater Ludovicus a S. Angelina, De Wolf van Aalst, 40 jaar, 19 jaar geprofest en 16 jaar priester.
Op 15 april Broeder Livinus a S. Petro, Leyne van Eksaarde, 55 jaar en 25 jaar geprofest.
1774. Op 5 februari Broeder Simon a S. Elisabeth, Van Geete van Meessche, 54 jaar en 30 jaar geprofest.
1782. Op 3 februari Pater Reynerus a S. Jacobo, Backx van Lokeren, 80 jaar, 60 jaar geprofest en 56 jaar priester.
1784. Op 22 maart Pater Lambertus a S. Jacobo, Vervaet van Eksaarde, 81 jaar, 55 jaar geprofest en 53 jaar priester.
1791. Op 12 april Broeder Alexius a S. Josina, De Smet van Opwijk, 97 jaar, 61 jaar geprofest en 13 jaar gejubileerd.
1794. Op 27 april Broeder Laurentius a S. Angelina, Hoefman van Bazel, 51 jaar en 23 jaar geprofest.
Op 21 juli Broeder Andreas a S. Norberto, Van Hersele van Ninove, 53 jaar en 30 jaar geprofest (1).

BESLUIT.

Van voor eeuwen was de verering van Onze Lieve Vrouw en van de ouders van Maria, Joachim en Anna, één der voornaamste kenmerken van de Karmelietenorde. Immer stonden deze kloosterlingen paraat om deze eredienst te verdedigen en te verspreiden. Uit de hoger aangehaalde prestaties blijkt genoeg wat de Karmelieten te Bottelare door hun medewerking gesticht hebben en ook uit de getuigenis van de Paters Bollandisten, die aanstippen dat er te Bottelare soms op één dag, bij voorkeur een zon- of feestdag, vier duizend gelovigen ter H. Tafel naderden.

Door het stichten dus van het Karmelietenklooster te Bottelare is de eredienst van de H. Anna er zeer toegenomen en hebben de Paters Karmelieten voor de bloei van deze verering veel van hun private belangen prijs gegeven.

De samenwerking van de plaatselijke geestelijkheid met de kloosterlingen, die wel af en toe moeilijkheden meebracht, heeft toch in de ruime en prachtige parochiale kerk van Bottelare de eredienst van de H. Moeder Anna tot een toppunt van bloei gebracht.

ZONNEGEM. **G. De Smet.**

---

(1) Deze elenchus werd ons nogmaals medegedeeld door Drs. E. Winkels, Ord. Carm. R.K. Pfarrer, Beek (bei Wegberg), Kreis Erkelenz (Duitsland). « Ex collectaneis ineditis », waarvoor onze beste dank.

BIJLAGE I.

Compareerden voor my Charles Schilleweert d'aude notaris publicq residerende binnen der stede van Ghendt tot het Exercitie van dien geadmitteert by den priveen raede van syne CO mat. present de ghetuighen onderschreven in persoone d'heer Bertolf ende Jov. Joosine de paiz, f. Bertolf, Broeder ende Zuster, te samen ghevende dat sy tot voorderinghe van den Dienst van Godt almachtich ende de goede Jonste ende affectie die sy lieden draeghende syn tot de ordre van de Eerw. paters Carmeliten gheseyt onse Lieve vrauwe Broeders midtsgs tot augmentatie van de devotie die dagelycx is gheschiedende in de kercke van de prochie van Bottelaere binnen de Landen ende Baronien van Rode ter eeren van de H. Moeder Ste Anna op het aggregatie ende wel behaeghen van de voors Syne Majt by desen fonderen een clooster van t' voornoemd ordre binnen de voors. prochie van Bottelaere ende daertoe aen t'selve orden opghedreghen gejont ende ghegeven hebben soo sy opdraeghen, gheven ende jonnen by desen metter warmerhandt ende in volle proprieteyt, hunne goederen t' sy leenen als gronden van erfven gheleghen binnen de prochien van Munte, Bottelaere ende Scheldewindeke, Binnen den voors. Lande ende Barronie van Rode, met een haerlieder steenen huys, schuere, stallinghen ende andere Edificien daer op staende, soo eertwortel als naghelvast soo sy comparanten t' selve teghenwoordigh syn bewoonende midtsys oock het behuyst pachtgoed ofte nederhof daer neffens staende, beede commende aen de gemeente op den driesch van t'voors. Bottelare, met expresse conditie dat ter plaetse van d' voors. steenen huys ende daer omtrent by de voors. Eerw. paters carmeliten ghemaeckt ende gehouden sal worden een clooster van Religieusen om aldaer hunnen dienst ende functie te doene op den titre ende ter eeren van de H. Moeder Anna, soowel de voors. paters oock sullen vermoghen behulpich te wesen in den dienst ende voorderinghen van de devotie in de voors. Prochiekercke van Bottelare consisterende de voors. landen in de naervolghende partyen:

§ 1. Eerst t' voornoemde upperhof in eene fruytdreve bogaert beluyck van eenen hof ende cleen meerschelken daerachter aen ligghende tsamen groot ontrent de vyf dagwant commende metten eenen eynde jeghens de beke, ende met twee syden tegehen de ghemeente ofte driesch van Bottelare ende hier mede gaet den uutplant op deselve ghemeente beplant met groote quantiteyt boomen, daerover dat aen de heerlyckheyt ter Burght betaelt wordt eene cleene recognitie van vyf soo ses grooten tsjaers.

§ 2. Item eene weede ligghende achter de schuere van de voors hove ende commende teghens de voornoemde beke ende met de andere twee syden teghens t'lant van dese goede, groot een audt bundere wesende vry eyghen goet, ende daer niemandt subiert.

§ 3. Item t' voors. behuyst pachthof metten bogaert commende teghens de ghemeente van de voors driesch van Bottelaere groot een daghwant ofte daer ontrent midtsys de ghemeente ende uyt plant ligghende voor deselve hofstede beplant met vele opgaende boomen desen goede toecommen

§ 4. Item drye leenen gehouden van de voors. heerlyckheden ter Burcht binnen de voorn. prochie van Bottelaere bestaende t' eerste in eene motte nu winnende landt, oost het steenveldeken, zuyt de beke west de waterwee noordt de dreve ofte straete groot drye dagwant.

§ 5. Item eene partye landts ligghende achter de schuere vant voors. Neerhof, oost de voors. driesch van Bottelaere, west de strate ofte dreve, groot vyf daghwant en vyftien roeden en half.

§ 6. Item een stuck landts genaempt den drybeck west desen goede ende t'heycke, noort dhoors Joos Tibbaut, oost de strate groot dry dachwant seven endertich roeden.

§ 7. Item het steenveldeken noordt de strate suyt de beke west de voors. mote groot een daghwant vyf roeden.

§ 8. Item een partye genaemt Janneschamersvelt, oost ende zuyt de strate ofte dreve noort desen goede groot acht daghwant een roede.

§ 9. Item eene partye zaylandt genaemt het cruysvelt, oost de dreve suyt de

strate west sekere half bundere erfve aen commende desen goede, groot acht daghwant achtenseventigh roeden en half.

§ 10. Item den grootenbosch alsnu in deel zaylant ende plantsoen bosch, oost Joos tibbaut, suyt desen goede west den Bosch van d'hoirs van Steven van den Broucke, noort de wede van pieter wouters, groot seventhien dachwant achtien roeden en half tsamen uytbrenghende de voors partyen van den eersten leene twaelf bunderen vierthien roeden en half ende is ghenaemt t leen ter heyden.

§ 11. Item het tweede leen wesende een stuck landts is ghenaemt 'theyken, oost, west, suyt ende noordt desen goede groot vier dachwant gaende met den voorgaenden leene.

§ 12. Item het derde leene genaempt de drybeck oost de voors. weede van desen goede, zuyt, oost de voors. Jonckvr. tweede comparante met haere nieuwe weede, ende leene ghecommen eertyts van Adriaan van Ryse, west de strate ofte dreve groot drye dachwant twelf roeden, staende elck leen besunder ter trauwen ende waer heden t' eenen relieue van thien ponden parisis ende xx schillingen van camerlinckghelt... ende vercoopinghe.

§ 13. Item een stuck landts oock leen wesende ghehouden van voors. Barronie van den lande van Rode commende theghens de Beke, ende tvoornoomde leen ghenaemt den drybeck subiert ter doodt ende cooprelief ende camerlinckgelt alsvooren, tselve leen by voors Jonckvr tweede comparante in coope vercreghen van dhoirs Adriaan van Ryse, groot dry dachwant.

§ 14. Item noch een partyeken landts oock leen wesende ghehouden van voors Baronnie gheleghen voor de muelene van de voorn. Prochie van Bottelare groot dertich roeden.

§ 15. Item een stuck landts gheleghen neffens tselve leenken voor de voorn. muelene groot vier dachwant, wesende vry eyghen goet.

§ 16. Item een weede ende elsen Bosschelken ligghende langs de beke, ofte voors. mote, commende aen de strate aen reyerssteen tsaemen groot vyf dachwant wesende vry eyghen goet.

§ 17. Item een stuck landts ligghende op d'ander syde van voors. stucke ende beke, commende teghens de straete ende N. Codde groot ontrent de vyf dachwant, wesende oock vry eyghen goet ende aen niemandt subiert.

§ 18. Item ee nstuck landts ligghende teghens de ghemeente van Zynckt metten uytplant daermede gaende op dessene synckt groot dry dachwant, occk wesende vry eyghen goet.

§ 19. Item een partye zaylant gelegen op de bolster lochtynck al d'een ende d'ander op Bottelaere cautere stuyckende teghens den plantsoenbosch van dee comparanten geldende onder voornoemde heerlyckheden ter Burght cleyne herlycke rente ende ter dier causen subiert ter vercoopinge, marckgelt, groot vyf dachwant tsestich roeden.

§ 20. Item daer neffens een stuck landts teghens 'tlandt van Joos Jucx ter cauwen van syne huysvr ..... wouters, groot een half dachwant wesende vry eughen goet.

§ 21. Item en stuck landts ligghendee op den cauter van Bottelare achter de muelene groot dry dachwant ofte daer ontrent wesende vry eyghen goet, ende by de comparanten selve ghebruyckt.

§ 22. Item eenen elsen bosch erfve wesende ligghende neffens den grooten leen bosch daer den Ghentwege doorloopt, gehouden van den heer van Meerlebeken ende aenden selven belast met xxitig muekens evene t' derde deel van een gans ende twee hoenderen tsjaers, groot vier dachwant sevenenseventich roeden.

§ 23. Item noch eenen bosch alsnu voor den meerderen deel bezayt ende ten deele beplant met opgaende eecken, groot seven daghwant lxroeden, belast met ontrent neghen gr. tsjaers aen Jonckeer Jacques Butsin, commende teghens tlant van Jonckvr. de wede van den advocaet de mey.

§ 24. Item eenen eeckenen bosch genaemt den Berckbosch ligghende met drye syden teghens den cautere van Bottelaere, groot vyf dachwant tsestig roeden wesende vry eyghen goet.

§ 25. Item een stuck landts gheleghen op Bottelaere cauter commende van achter jeghens de Elsbosschen groot een dachwant lxxv roeden daervan

dat den here prelaet van Ste pieters op xxxvii roeden haelt den sesden schoof synde de reste vry eyghen goet.

§ 26. Item een stuck landts geleghen achter de hofstede van voorn. wede van den advocaet de mey op den voorn. Cauter van Bottelaere groot twee dachwant vyfentwintich roeden ghelden aenden voors. JOvr. wede van den advocaet de mey ter causen van de voors. haere heerlyckhede ter Burght den sesden schoof twelcke jaerlycx by den pachter wordt gheredimeert.

§ 27. Item een stuck landts op den selven cautere aen den pilaer daer de Geertsberghen herreweghe deurloopt groot een dachwant vierentwintich roeden wesende vry eyghen goet.

§ 28. Item een stuck landts ligghende in het syncken van Cautere van Bottelaere by de hofstede van wylent Adriaen wittevronghele, belast met cleene eerlycke rente.

§ 29. Item een partye leen wesende zaylandt ende bosch midtsgaders ten deele beplant met opgaende eecken, groot vier dachwant eeneensestich roeden, wesende zuynde ende vry van heere rente.

§ 30. Item een bundere landts ligghende op bottelaere cauter op den acker groot vier dachwant twee roeden gecommen van Gillis van Schoorisse, wesende vry eyghen goedt.

§ 31. Item ten lesten ses oude dachwant maeymeersch geleghen in den haumersch achter den bosch van doorenackere al t'eenen stucke binnen de prochie van scheldewindeke wesende oock vryeyghen goedt.

Alle de voorschrevene partyen tsamen uutbringhende dryendertich bunderen een dachwant seven roeden ofte daerontrent, ditte oock met allen de boomen ende catheylen die men op de voors. goedinghen ten lesten overlyden van de comparante bevinden sal beneffens de besaetheden, actien van pachten, oock het slachhout op ende einde voorn. goede wesende ende het mes te houen synde ten effecten van al welcken deselve eerst comparante al 't selve aen elckanderen reciproquelyck by gifte metterwarmerhandt ende onwederoepelyck die men noempt donatie inter vivos syn ghevende soo sy doen by desen elck hun respectyf deel, welcke ghiifte by henlieden alsoo reciproquelyck is geaccepteert, ende hebben doen de anderen daer ende respectievelyck bedanckt omme by de lancxklevende van al dies te hebben duncket hem goet de volle dispositie ende al hem ten lesten overlyden van de voorn. comparanten overgebleven synde te volghen aende voors. paters Carmeliten ende alsoo de voorn. leenen by de comparanten syn geconquesteert, ende by dien van liber dispositie, soo hebben sy niet min voor soo vele alst noot sy inde voorn. ghifte midts sylieden van elckanderen apparensten hoie feodaal syn gheconsenteert soo sy doen by desen.

Voordts met expresse conditie dat deselve comparanten en den lanxctlevenden van henlieden sullen blyven int volle usufruict gebruyck ende Incomste van de voors. goederen hen leven lanck geduerende, mitsgs deselve goederen vermoghen te ghebruycken, ende verpachten naer haerlieder goetduncken, ende dat naer t' leste overlydeen van deselve comparanten aen t voorn. clooster sullen volghen de onbetaelde pachten van de voorn. goederen.

Item dat die van t selve clooster in de eeuwicheyt sonder interruptie gehouden sullen wesen alle daeghen te lesen twee missen tot lavenisse van zielen van comparanten ende haerlieder vrienden als fondateurs van den selven cloostern t' sy inde voors. Prochiekercke van Bottelare, oft in het voornoemde clooster, ende teerste ende d ander volghende jaeren na t' overlyden van een van de voornomende fondateurs sullen de Religieusen gehouden syn te doen eene daegelycxsche missen van Requiem metten deprofundis ter sulcker plaatse alst hunlieden believen sal, daervooreen aen t voorn. clooster by den lancxtlevenden sal betaelt worden twintig ponden gr. t sjaers ende dat tot den overlyden van den tweeden fondateur, al wanneer zullen beghinnen de voornoemde twee Missen metten dagh van teste overlyden ende alsdan oock lesen alleenlyck een jaer geduerende eenen de profundis sdaeghs, oock dat voorn. clooster naer het overlyden van beede de comparanten inder eeuwigheeyt sal moeten doen een Jaerghetyde met diaken en subdiaken ende alsdan aen de armen van de voornoemde prochie van Bottelare deelen tsy in de kercke aldaeer oft in t voorn. Clooster een sack gebacken tarwe in broode,

van vier ponden daer van de kerckmeesters van de voors. prochie sullen hebben toesicht te nemen

Synde te desen mede hic compareert den Eerw. pater Laurentius a St. Maria, prior van de voors Lieve vrouwebroeders binnen de voors. Stede van Ghent, ende de Eerw. Pater Vincentius a Nativitate B. Mariae virg., prior van de selven orden tot Leuven, ende den Eerw. pater Matthias a Sta Anna, procurator syndicus van deselve provincie dewelcke de voorgeschreven fundatie ende ghifte voor deselve provincie op de besproken conditien ende reserven hier vooren gedeclareert, hebben geaccepteerd soo sy doen by desen, ende de voors. twee eerste comparanten daer ende hoogheluck bedanckt, alles op het voorn. adveu en aggereatie ende wel behaeghen van de voors. Syne Majt dewelcke zal moeten vervolgt worden by ende ten costen van de voors. Eerw. paters midtsys oock contenteren de respectieve heeren daer onder de voors. leenen ende gronden van erfven sorteren van rechten die by elck van henlieden daeroppe soude moghen ter pisaecke van dese fundatie, ende ghifte gepretendeert worden, ende in cas van deselve aggreatie hebben de voors. twee eerste comparanten om hiervan de traditie te doen van als nu voor alsdan ghegeven procuratie irrevocable aen ..... de selve, ende elck van henlieden besonder toonders deser omme oude ende uyt heurlieder naemen te compareren ten respective ..... ende verscheuren daer onder de voorn. Leenen ende gronden van erfven meerschen weeden, Bosschen ende voorder ghegeheven goedinghen syn sorterende, ende alomme elders daert van noode soude moghen wesen, ende aldaer van deselve uyt erfven het bovenschr. ordre van de voorn. provincie metten voors. last ende conditien ghebruyckende daer toe alle noodighe ende gherequireerde solemnyteyten alles met belofte ende onder ..... als naer rechte. Aldus ghegeven ende gepasseert binnende voornoemde stede van Ghendt, present JO Alexander van der Bekeh fs Jo Jan, ende Mr Simoen van de Kerckhove fs Mr Antoine oirconden hierover gheroepen ende gebeden, die de minute deser onder my notaris berustende beneffens de respective comparanten ende my notaris hebben onderteeckent, desen XXV may XVIc seven en sestig, onderteeckent schilleweert, notaris publicq onderstondt collatie ghedaen met de originele is dese copie by my notaris royal bevonden van woorde woorden t'accorderen quod attestor tot Ghendt residerende was ondert. Schilleweert nots publ.

BIJLAGE II.

Copie

Le conseil de Flandre par le Roy.

Chers et feaux avons veu ce que nous avons repute par votre advis du 25 de 7bre dernier au regard de la reqte a nous presentee par le pere provincial des carmes reformez en la province flandro belgique a fin d'evocation du debat par devant vous intente entre le dit pere et le cure de bottelare au subject de legs d'amortissement de nous impetres par le dit pere prov., nous avons a cesse decide et autres bonnes considerations trou ve convenier en juridise (men heeft besloten op 14 nov. 1668).

Copia :

Veue cette rescription et proces i jointes soit monstre a partie afin de servir de replique en deans la huitaine..... a l'effet de la quelle sa majte a authorise et authorise le premier officier publicq a ce requet fait a bruxelles le 15 de mai 1669.

Dan volgt tekst :

Le pere provincial de l ordre des carmes reformez de la province flandro-belgique rescribens ayant veu la reqte presente au conseil en flandres par Mr Bartholomee van der zee pasteur de la paroissen de bottelaer dans le pays d'alost suppliant dita l encontre par forme de reponse ce quisuit... de l evocation de votre majte en at fait a coy le 14 jour de 9bre 1669 (ceuls tants benefices de droit et accostumes).

En premier lieu que votre majté a esté servie d'accorder aux rescribens le 23 du moys de may 1667 un act d'amortissement a tiltre onereux a l'ef-

fects de pouvoir eriger un couvent ou maison religieux en la paroisse de bottelare au pays d'alost.

Ces lettres d'amortisation ont este devement interines et finances et enregistrees en la chambre de comptes. Celles sans perdre temps.

En suit de qouy votre majté a este servie par les lettres du premier de juin 1667 d ordonner aux conseilleirs fiscaux du conseil de flandres de mettre promptement les religieux en possession des maisons et terres amortis et de les proteger et defendre contre tous esposants lors qu'on voudrait les inquieter.

Et le 2e du mesme moys de juin comme ceux du vicariat eurent servie de rescription votre majté fut servie de declarer que non obstant celle elle entendait que ses lettres patentes d'octroy et d'amortissement susmentiones sortiront en leur plein et entier effect ordonnant a tous ceux qu'il appartiendrayt de se reguler et conduire selon ce sans difficulté.

Suivant qouy les dts religieux ayants este mis en possession par autorite de votre majté il ne reste a present plus rien a faire ou non obstant la suppl. on est venu incompetemment environ une année apres presenter la repte du 12 de may 1668 au conseil de flandre a present evoques par vottre majté.

Dans la quelle il ne represente rien de relevant et qui ne se doive tenir suffisament decide par la resolution prise sur la rescription du vicariat comme il a este dit ci dessus.

Sur quoy excipiant bien expressement cependant on ne l aura dij repondre pour autant que de besoing et dire que votre majté avoir assez preveu les intercests du supllt et l'administration qu'il faisoyt des ss Sacraments et aultres debvoirs pastoraux dans le leux de bottelaer et devans que d'accorder l'octroy d'amortissement dont il say et comme une ..... victoire a tout le monde et partant si cette notoriete n'a pas este capable de le faire alors refuser moins le doit elle a present de la faire retracter.

Et quand a ce que le suplt adjouste que les nouveaux couvents ne se doivent admettre sans l'aggregation des superieurs ecclesiastiques ceste une chose decidée par la resolution prise sur la rescription du vicariat dont il est fait mention ci dessus.

Ce qui sert aussi de solution a ce qui se dit que l'octroy n'aurait pas este accorde servatis servandis ny avecque le consentement de l'ordinaire comme le veut le concile de trente.

Car le vicariat n a pas manque de le representer sans avoir toutefois peu empecher l'effect du dict octroy puisque votre majté ne fait que trop ce qu'elle peut faire en ce regard et que le concile n a pas este admis au preindice de ses droits.

De dire que les dix a douze paroisses du voisinages en recevroyent du prejudice et que sa devotion en serait divertie est une chose contraire a la verite.

Puisque personne ne peult doubter que tout... contraire la devotion n' en servir extremement augmentée etsecondée par tes predications confessions et autre convers pieuses ausquelles les religieux exciterynt le peuple par leurs exhortations par leurs conversations et par la commodite du lieu.

En qoy la paroisse de Bottelare serait de baucoup beneficies a cause que le commodite du dit cloistre attireroyt grande quantite de persones a venier honorer l image miraculeuse de sainte anne.

Ce qui en augmenterait de beaucoup les aumosnes et ne contriburait pas peu aux reparations et achevement de l eglisee estant inconcevable comment le supplt se peu plaindre du domage que cette nouvelle erection pourrayt apporter a la levee des dismes qui n'en pourrayent aucunement diminuer.

Estant bien asservie que les aumosnes que les dts religieux tirreraint servaynt seulement en considerations des ..... extraordinaire qu ils feraint et que partant elles ne porteraint aucun prejudice aux aumosnes ordinaires qui se font journelement et ordinairement eux eglises parochiales.

Quoy qu il en soit touts ces faits et ces plaintes pour de choses assez notoires et prevenus qui ne peuvent pas d avantage empecher l effect du dt octroy qu'elles n'en ont peu ampecher le concession.

Et si semblables presents estayent jamais admis il faudrai dire que

jamais on ne pourait en aucun lieu admettre de nouvelles fondations de cette nature, puisque ny on aurayt aucune qui ne causerait de semblables apprehensions frivoles.

Et moins encore doivent ils estre admis au regard du supplt lequel est notoirement bien pourvu et dans une eglise bien dotée sauve l'impertinence. Pour toutes lesquelles raisons, etc.....

Le rescribent conclu a ce que le supplt soit en sa conclusion et demande declare non fonde ny recevable et declare que l'octroy de votre majté devra ce non obstant sortier son plein en entier effect sans ulterieurement contradit et alias salutariter cum expensis impletur, etc.....

BIJLAGE III.

Ce jourdhuy..... de l'an mil sept cents et deux sont comparuz par devant moy ..... Notaire publicq admis per les conseaux privé et de Brabant residant a Bruxelles et les temoins sons nommez Messire Jean Joseph Rodrigues debvrora y vega, Marquis hereditaire de terres et Marquisat de Rodes, Baron de Berleghem, Seigneur de Cnappenhaerde, Terweeden, Broeckstraete..... d'une part et le R.P. Olivere du S. Esprit provincial de RR Peres Carmes chaussez de la province Flandro-Belgique de l'autre lequel Messire considerant que sa Majesté catholique depuis plusieurs années pour advancer l'honneur de Dieu et le culte de Ste Anne dont l'image miraculeuse est honore dans l'Eglise paroissiale de Bottelaer et afin queles dits peres pourroyent ayder le pasteur et deux pretres chappelains du mesme lieu a entendre les confessions de pelerins qui y accourroent de toute part, les a bien voulu accorder de grace especiale la permission de bastir un couvent de leur ordre dans le dit village comme ils ont aussi fait effectivement en vertu de cet octroy il y a long tems et ca a un demi quart d'heure de distance de la dite eglise paroissiale qouy que cela fut assez mal propre pour les surnommez effects, voulant seconder les pieux desseins de sa Majeste et en augmenter mesme les fruits par une devotion tot a fait particuliere envers le service divin aussi bien que de la vierge Marie et la dite Mere Anne comme encore pour la plus grande utilité de cette Eglise paroissiale et la commodité de son peuple qu'il souhaite d'y pouvoir attirer par son exemple a trouve bon de presenter a ces dits peres (qui estoient intentione d'élargir un peu leur maison) le simple usage de la dite Eglise paroissiale pour y dire in perpetuum leurs messes, et celebrer l'office divin suivant la louable coutume de leur ordre soubs des certaines conditions (et salvis semper in omnibus per omnia Juribus et functionibus pastoralibus de Monsieur le curé et ses vicaires prenommez a savoir que les dits peres seront obligez de changer de demeure et de bastir a leurs propres frais un couvent joignat la dite eglise et que de l'heure mesme qu'ils se seront transportez dans ce nouveau couvent, ils formeront pour toujours la Chapelle dont il se servent aujourdhuy en transportant tous les ornamens et argenteries de la dite Chapelle pour servir a la paroissiale surnommée et notament une lampe d'argent avec la fondation de l'huile pour pouvoir bruler jour et nuit devant le St Sacrament et ils en feront de mesme de tous leurs paraments sacerdotaux et au surplus sezqye leur nouveau couvent sera basti, ils seront obligez de descharger la dite eglise paroissialle de ce qu'elle donne par an, qu'elle est presentement oblige de leurs payer en consideration de divers services qu'ils y font et qu'ils continueront neantmoins de faire avec les autres surnommez. Et comme le dit per Olivere du S. Esprit second comparant en vertu du plein et espacial pouvoir qu'il a pour ce receu du tres R. pere Sabastien de S. Paul provincial a bien voulu consentir accepter et obliger la dite province a garder inviolablement toutes les conditions predites ce surnomme Messire premier comparent leurs a soubs cette obligation et non autrement pour autant qu'il depend de luy en qualite de seigneur temporel donné, cedé et transporte comme il donne cede et transporte par cette in perpetuum tant pour soy que pour ses heritiers et successeurs le simple usage de la dite paroissialle et de sa sacristie avec la faculté d y faire les ouvertures dans la muraille de l'eglise qu'ils trouveront necessaires tant pour l'entrée particulier de leur couvent que pous leur oratoire, le droit de se

pouvoir servir de tous les ornemens sacerdotaux et clericaux aussi bien que du vin, de la cire, chandelles et livres et autres utensiles de la dite Eglise, comme encore de pouvoir sonner les cloches pour appeler le peuple a l'office divin suivant la coutume de leur ordre sans que les dits peres seront pour ceobligez a contribuer aurte chose que ce que predit est, ny mesme pour leur reparation au contraire la charge de cell cy aussi bien que d én procurer dans son temps des autres qui pourroient etre necessaires pour celebrer les sacrifices et offices divins restent entierement aux Maitres Administrateurs de biens temporels et revenuz de la ditte Eglise, qui seront aussi obligez d'entretenir icelle paroissialle et cloché tant au dehors que par de dans comme ils ont fait du temps passé / Ce faisant aussi fort le dit Messire et premier comparant pour autant qu'il pourroit etre besoing d'obtenir encor le concentement et approbation de Monseigneur l'Archeveque de Malines et de Monsieur l'Abbé de St Pierre a Gand, Et pour ce qui est du reste, se reserve le dit Messire ses droits et prerogatives seignueriales de nommer et constituer les dits Maitres Administrateurs et quetteurs de l'Eglise et les Directeurs dela table du St Esprit avec pouvoir d'entrevenir dans leurs comptes. Et sur ce pied les deux comparants ont declare d5accepter hinc inde tout contenu de cette en presence de..... comme tesmoins a ce requis, avec obligations de leurs personnes et bien presents et futurs pour l'accomplissement d'iceluy et en marque de cette verité ils ons conjointement avec les predits tesmoins et moy Notaire soubsigné le present et le premire comparant y a apposé ses armes. Ainsi fait en passe a Bruxelles les jour, mois et an que dessus.

BIJLAGE IV.

Aan Syn Eminentie Aertsbisschop van Mechlen.

Supplierende vertoont reverendich Heer ende Meester Antonius Blondau Pbr Pastoor der prochie van Bottelaer by wylent Berthold en Josyne de paix. broeder en suster om te vervoorderen d'eere Gods en de devotie tot de H. Anna dies het miraculeur belt woort gheeert in de parochiale kercke van 't voornoemde Bottelaer, is gefondeert ende gebouwen een Couvent voor de religieusen van het order van Onse Lieve Vrauwe van den bergh Carmelus. Midg. aen hun gegeven goederen tot subsistentie ten eynde de voorseyde religieusen mogen helpen den Pastor ende synen Capellaen tot het horen de biechten van de pelgrims aldaer toeloopende van alle Canten als mede dat wylen syne Hooghweerd den aertsbisschop van Mechelen predecesseur van voornoemde Eminentie loco pastoris ter eendere en overste van de voorseyde Paters Carmeliten ter anderen hebben gemaeckt het Concordaet te desen gevought sub n° 3 oock dat wylent syne voornoemde hoogweerdigheyt heeft toegelaten op de Conditien by het voornoemde Concordaet vermelt het oratorium te openen en de gewilt die Conditien soo onderhouden t'hebben dat de gemelden oorlof wederroepen is soo haest een van die gebrocken is volgens de copie van de brief staende op den voet van 't voornoemde Concordaet dies niet tegenstaende en in vilipendentie van dien is het gebeurt dat in de Conventuele kercke van de voornoemde paters Carmeliten is gehangen en sy dagelyckx soo op Sondaegen heilighdagen als andere luyden een clocke die beth een ure wyt gehoort wort allesints contrarie aan het art. 6 van het gemelde Concordaet item dat sy op de daghen van de devotie van de h. Anna en wel namentlyck op de dyssendaghen ontsluyten hunnen conventuele Kercke contrarie aen de 5 art. item dat eenen religieus van het gemelde Couvent hem heeft vervoordert van op sondagh den 22 aug. lestleden naer gecelebreert te hebben d'ordinaire en versoghte misse in de parochiale kercke overluyt te vercondighen eene aflaet ende solemnyteyt te vieren in de voornoemde hunne conventueele kercke ter eeren van de H. Albertus met te lesen de bulle ten desen sub n° 2 gelyck van hunnen twege ook is gedaan in d'omliggende prochiekercken, item dat eenen van de gemelde religieusen in de selve parochiale kercke op dyssendach wesende den feestdagh van den H. Ap. Barttholomeus sonder sich te presenteren in den biechtstoel gecelebreert hebbende de voornoemde ordinaire misse heeft gerefuseert aan de pelgrims a L'ordinaire de H. Communie uyt te reycken en te zegenen met de reliquien van de H. Anna contrarie aan den ersten en 2 Art van t gemelde Concordaet alsmede dat sy hun hebben vervoordert van op sondagh 29 Aug. lestleden in

hunne conventueele kercke onder het luyden van de voornoemde klocke te celebreren den voorseyden by hun vercondighden aflaet en solemniteyt selfs niet tegenstaende d'interdictie by den suppliant gedaen ter desen gevoeght sub nº 3 oock syn contrarie aan het 3 art. van hetselve Concordaet van naer voorgaende versoeck vanden suppliant op Sondagh den 29 aug. voornoemt in de prochiale kercke wesende aldaer den vollen aflaet ofte generale communie van d'eerw. paters van de Societeyt Jesu te senden twee biechtvaders soodanigh dat een groot deel van het volck by gebrecke van genoeghsaeme biechtvaders sonder te biechten van daer syn vertrocken alles streckende tot aftrekken van het volk van de parochiale kercke contrarie aan d'intentie van den fondateur volgens de register geinserreert in het voornoemde concordaet tot vermindering der aelmoesen den toeloop ende devotie tot de h. Anna ende diensvolgens tot grote schaede en intrest aen den bouw, versiersel en onderhout van de selve parochiale kercke tot soo verre dat men bedunckt is dat door de voorseyde al reeds ende nogh aangroeyende beletsels en verminderinghe der devotie en de toeloop tot de parochiale kercke en by gebrecke van d'ordinaire aelmoesen de gemelde kercke die seer weinigh goederen heeft tot eene totale ruine sal worden gebraght ende alsoo de voorseyde overste van het order der gemelde paters Carmeliten ende den alsdan wesenden pastor in Casu van eenighe op commende moeyelyckheyt voor hun en hunne successuers by het 14 art. van 't voorseyde concordaet hebben belooft in ere te houden aen het oordeel en decisie van syn eminentie souden... mogen appeleren oorsaeckeden suppliant ende... volcomen aan synen eedt pastorael... voor deze... keert tot zyne Eminentie.

Ootmoediglyck biddende believe gedient te wesen te verleenen soodanigh remedie en decisie als tot het voldoen aan de intentie van den fondateur van wylent syne Hooghweerdigheyt tot het vervoordern den toeloop en de devotie tot de h. Anna den bouw versiersel ende onderhout van de voornoemde parochiaele kercke en het beletten het afroepen het volck van deselve kercke tot die van de voornoemde paters Carmeliten met het celebreren van den voorn. aflaet en de solemniteyt het celebreren van de Commemoratie en de Maendelycke solemniteyt van den Schapulier als alle andere sal bevonden worden dienstigh te wesen.

..... A. Blondau, pastor te Bottelaere.

BIJLAGE V.

Conditiones Concordati inter Illustrissimum & Reverendissimum D. Archiepiscopum Mechliniensen loco Pastoris una ex parte & Patres Ordinis B.M.V. de monte Carmelo ex altera parte.

I. Totis viribus omnes Carmelitae commorantes in Bottelaer devotionem erga S. Matrem Annam in Ecclesia Parochiali, se Bottelaer promovebunt; nec ullos directe aut indirecte ab illa avocabunt, idque secundum memtem fundatoris prout patet ex Supplica Regiae Majestati oblata Bruxellis 23 maii 1667, hic pro majori claritate adjecta.
Presenté a son Excellence le Marquis Castel Rodrigo 23 de May 1667. Remonstrent tres humblement Bertolf de Paix et Josine de Paix, frère et soeur demeurant a Gand, que pour avancer l'honneur de Dieu et le culte de S. Anne, dont l'image miraculeuse est honoré au village de Bottelaer diocèse de Malines distant deux lieux de la dite ville de Gand & pour l'affection qu'ils portent a l'ordre de nostre Dame du Mont Carmel, ils ont l'intention de faire batir un petit couvent pour douze ou quinze Religieux du dit Ordre en la maison qu'ils ont au dit Bottelaer & de leur donner vint siz ou trente bonniers de terre situe au dit lieux poyr leur subsistence, affin que les dits Religieux puissent aider le Pasteur et son Chapelain a entendre les confessions de pelerins, qui y accourent de toute part. Ce pour quoy il suplient tres humblement vostre Excellence de leur donner permission de faire les dittes fondations & devotion & leur en faire depecher les lettres d'octroy & amortissement au convenable, que faisant, etc...

II. Ne aedificatio, ornatus & intertentio dictae Parochialis Ecclesiae impendiantur, nonquam directe vel indirecte impedient eleemosynasquas

in conscientia putabant aedificationi, ornatui & intertentioni dicta Ecclesiae Parochialis a devotis ad S. Annam confluentibus destinari.

III. Ad requisitionem Pastoris & non aliter quam de illa expressa mittere tenebuntur ad parochialem duos confessarios Dominicis & festis diebus, feriis tertiis totius anni, ac reliquis solemniis octavarum devotionis S. Annae diebus, ac concionatorem decies perannum juxta determinationem, Pastoris, cujus erit praemonere Superiorem octiduo ante.

IV. Nonquam in Ecclesia Conventuali Catechismum faciant.

V. Dominicus & festis diebus, omnibus feriis tertiis totius anni, ac reliquis solemnium Octavarum devotionis S. Annae diebus tenebuntur in Ecclesia Parochiali celebrare statutis a Pastore horis usque ad quattuor sacra sub stiqendio octo assium solvendo ex obligationibus ratione cujuslibet sacri, quod officium non poterunt Reverendi Patres praestare nisi requisiti a Pastore, qui etiam poterit pauciores quam quattuor aut nullos vocare; si autem reliquerit vocatis intentionem liberam celebrandi; solventur cuilibet tres asses.

VI. In Conventuali ecclesia ne populus a Parochiali avocetur Dominicis & Festis diebus ad sacrum non pulsabitur nisi nola, nec Patres celebrabunt unquam ab hora decima usque ad undecimam, similiter non celebrabunt a Dominica Resurrectionis usque ad festum Omnium Sanctorum ab hora septima usque ad octavam & et ab eodem festo omnium Sanctorum usque ad Dominicam Resurrectionis ab hora octava usque nonam. Diebus autem devotionis S. Annae octavis earum & omnibus feriis toto tempore matutini ecclesia Conventualis clausa manebit.

VII. Vesperas decantare non poterant nisi illis & Catechismo in Ecclesia Parochiali absolutis, id est non ante horam quartam pomeridianam.

VIII. Editui Ecclesiae Parochialis mensae Sti Spiritus Dominicis & festis sub solemni sacro Conventuali & sub privatis aliis in ecclesia dictorum patrum quaesture seu eleemosynas colligere poterunt, Questore Conventus sequente.

IX. Truncum seu gazophilatium debitis feris obserratum in quo; piorum eleemosynae reponantur in aedificationem, ornatum ecclesiae Parochialis, in Conventuali ecclesia loco congruo poterunt constituere juxta nostrum determinationem.

X. Venerabile non exponent tota quindena Paschatis, nec Communionem distribuent, multo minus diebus quibus clausa manebit Ecclesia Conventualis.

XI. Supplicationibus publicis dictae devotionis cum crucibus & Conophaeis suis omnes Religiosi Conventus legitime non impediti tenebuntur interesse cum a Pastore requirentur.

XII. Dicti Patres Caramelitae nec per se, nec per alias ullas oblationes aut ellemosynas ob missas in ecclesia Parochiali celebrandas recipient inscio velinvito Pastore.

XIII. Non poterunt dicti Patres in sua Ecclesia vel Oratorio ullum sepelire secularem nisi prius celebratis in eccelsia Parochiali exequis per Pastorem loci aut ejus vicarium & Salvis manentibus Domino Pastori, aliisque omnibus ecclesiae Parochialis ministris iisdem juribus ac si defunctus in ecclesia ipsa Parochiali sepeliretur.

Si super praemissis (quod Dominus avertat) aut aliis inde dependentibus vel annexis oriatur aliqua difficultas, super qua interpretatio aliqua exquiratus RR PP Carmelitae uti & Dominus Pastor pro se & successoribus hisce promittunt, quod stabunt judicio & decisioni Illustrissimi Domini Archiepiscopi & Succesorum ejus privative ad omnes, nec ab eo appelabunt, ad eum effectum renuntiantes omni privilegio contrario; has autem supradicti concordantes signabunt atque RR PP procurabunt approbationem illius in primo Capitulo, uit & a Generali Ordinis ubi fuerint requisiti, quae omnia subscripti acceptarunt hinc inde.

F. Franciscus Bonae Spei, Provincialis.
F. Daniel a Sta Maria, primus Definitor.
F. Sebastianus a Sto Paulo, secundus Definitor ac S. T. Professor.
F. Joseph a Jesu Maria tertius Definitor ac Magister Novitiorum.
F. Leo a Sto Laurentio quartus Definitor.
F. Jacobus a Sto Antonio assistens R. Adm Patris Provincialis.

BIJLAGE VI.

Obsequia quae Patres in Ecclesia Parochiali de Bottelaer praestiterunt et praestant.

Anno 1742 mense 8bri mortuus est R.D. Hoderbeeck, vicepastor in Bottelaer, et ab illo tempore R.D. Pastor non habuit vicepastorem vel coadjutorem usque ad annum 1754.

Hinc per duodecim annos celebravimus sacrum matutinale in parochiali pro quo fundati sunt 100 floreni annue, nobis autem pro quolibet sacro dati sunt tres asses. Ab eo tempore fere soli excepimus confessiones distribuimus S. Communionem, signavimus reliquis S. Annae etc.

Cum R.D. Pastor diebus dominicis et festis iret in Lemberghe et ideo saepius rogavit duos confessarios praecique in majoribus solemnitatibus in die Paschatis et duabus diebus sequentibus, in Pentecoste, festo Omnium SS in Natali Domini, festo S. Stephani et ordinarie singulis festivitatibus B.M.V. quibus non est devotio ad S. Annam.

Cumque Patres dolerent se non posse opem ferre aliis parochiis et non viderentur obligari ad praestandum totum illud obsequim per se solos cum tanto praejudicio hinc R.D. Pastor promisit Patribus duos Ducatos annue quos solvit ab anno 1745 ad 1753.

Anno 1748, R.D. Pastor fuit tactus apoplexia et per sex vel septem menses non intravit eccelsiam et fere per totum annum nullum praestitit obseqium hac de causa in duabus parochiis omnia pastoralia obivimus singulus diebus Dominicis et festis celebravimus in Lemberghe et iisdem diebus celebravimus in Bottelaer sacrum matutinum et cantavimus summun excepimus omnium confessiones praedicavimus et catechisavimus, Baptizavimus, administravimus infirmos vigilias cantavimus mortuos sepilivimus etc. dumque celebrabamus sacrum cum vigiliis mortuorum R.D. Pastor solvit ordinarie decem asses et similiter recepit conventus decem asses quando cantavimus anniversaria etiam non fundata vel alia sacra manualia pro quibus dati erant R.D. Pastori viginti vel triginta asses et pro omni obsequio illo anno durante a patribus praestito recepit conventus anno 1749 florenos triginta et quattuor asses.

Ab eodem anno 1748 administravimus infirmos de nocte et saepius de die fecimus omnes processiones saepe concionati sumus & pro quibus recepit conventus anno 1751 fl 12-14; anno 1752 fl 14; anno 1753 fl 7-15 et haec parva honoraria adveniente coadjuore anno 1754 cessarunt quod non amplius administraremus infirmos, ec.

Ad haec notum est licet R.D. Pastor habet coadjuorem quod nos et fere semper soli debeamus omnium confessiones excipere quia diebus dominicis et festi R.D. Coadjutor debet ire in Lemberghe ibidem pastoralia facere et redire et aliquando R.D. Pastor illis diebus non venit ad eccelsiam nisi ut celebret ut adhuc contigit Dominica prima Xbris anno 1756 quo die erat indulgentia S. Annae et licet R.D. Pastor citius veniat ad Ecclesiam paucorum excipit confessiones ei quod homines ipsum non libenter accedant ex hac sola causa quod durius audiat et altius loquatur.

Praeterea decies annue concionamur in Ecclesia Parochiali quandoque de 11 vel medium 12 audimus confessiones diversis vicibus distribuimus communionem et signamus populum reliquis S. Annae quia R.D. Pastor haec et similia praestare non potest ob suam impotentiam et haec omnia Patres tanto tempore praestiterint et etiamnum praestant sine ullo gratitudinis indicio, nam constans est R.D. Pastoris vox patres tenentur ad hoc et ego non teneor ad istud.

Ex quibus liquet quod Patres totis viribus devotionem in Ecclesia parochiali promovere conati sunt et etiamnum conantur.

Een vondst in de Heilig-Geestkapel te Aalst

Nog elf jaar ouder dan de Sint-Martinuskerk is de kapel van de Heilige Geest. Inderdaad, de bidplaats van de Kattestraat werd opgericht in 1470, naast een kapelletje dat te klein geworden was voor de immer aangroeiende gemeente. Toen de huidige kapel klaar was, werd haar voorgangster van 1368 afgebroken (1).

Voor enkele dagen ontdekte de Eerwaarde Overste in de sacristie een kleine kube in zandsteen, zorgvuldig weggeborgen in een doosje dat sedert een halve eeuw regelmatig werd afgestoft, zonder dat iemand belangstelling toonde voor zijn inhoud.

Het blokje, 7,5 cm lang bij 7 cm. breed en 6,5 cm. hoog, draagt aan drie zijden ingekapte letters in gothisch schrift.

Op het bovenvlak :

Proviseur
floreys van migrode, ridder.

Op het voorvlak :

pieter de vos
franchois dralant.

Op het linker zijvlak :

pieter boon
merten claas (onduidelijk)
adriaen droussout

Het blijkt dus een memoriaal te zijn, vroeger in een altaar geplaatst als hoeksteen, want de andere drie vlakken zijn onbehouwen en konden dus ingemetseld worden.

HOE OUD IS DIT GEDENKSTEENTJE ?

Pieter Boon en Frans Dralant waren schepenen te Aalst van 22 mei 1585 tot 22 mei 1586 : het is de enige ambtsperiode die zij samen hebben doorgemaakt (2). Een Florens van Migrode ontmoeten wij bij tussenpozen op de schepenlijsten van 1568 tot 1608, o.a. gedurende 1584-85 en 1586-87.

Het altaar zou dus geplaatst zijn in 1585 of 1586.

Toen onze stadsgenoot P. Van Nuffel schreef dat het altaar waarschijnlijk dateerde uit de 17e eeuw (3), was hij niet zo ver naast de waarheid, maar het bestaan (of het belang ?) van dit steentje heeft hij niet gekend.

De tijdsomstandigheden verklaren de noodzaak van deze altaarvernieuwing. In 1582 was de stad ingenomen en geplunderd door de Geuzen, in 1584 kwam de aartsbisschop van Mechelen de parochiekerk en de kapellen herwijden « die geprofaneert waren bij de rebellen » (4). Kwam de herstelling van de kapel van de H. Geest slechts

(1) Geschiedenis der stad Aalst door De Potter en Broeckaert - deel 3, p. 134.
(2) Idem - deel 1, p. 258.
(3) Alostum Religiosum door P. Van Nuffel - p. 140.
(4) Geschiedenis der stad Aalst - deel 4, p. 93.

een paar jaar later in orde, dan lag dit uitsluitend aan de hachelijke financiële toestand waarin het hele Land van Aalst toen verkeerde.

HOE EN WANNEER BELANDDE DIT STEENTJE IN DE SACRISTIE ?

In 1909 werd de kapel vergroot : door een aanbouw — van buiten uit nog duidelijk te erkennen — werd het hoogkoor achteruitgeschoven. Toen het altaar werd afgebroken, kwam deze kubus te voorschijn. Gelukkig was de regent van de godshuizen, de E.H. De Pratere, iemand die belang stelde in de geschiedenis van zijn kapel. Hij maakte een houten blokje van dezelfde afmetingen waarop hij de namen overbracht in modern schrift; verdere inlichtingen die hij er op eigen houtje aan toevoegde zijn volksoverleveringen. P. Van Nuffel vermeldt nog dat deze priester vingerwijzingen gaf bij het opmaken van het plan voor de vergroting, getekend door architekt Jules Goethals (3).

Door de aandacht te vestigen op deze vondst die reeds voor een halve eeuw gebeurde, werd een steentje bijgebracht — eigenlijk een figuurlijk — tot de verdere opbouw van onze plaatselijke geschiedenis !

Wij zijn er oprecht dankbaar om.

AALST, 31 juli 1963. **F. Courteaux.**

Aan onze leden !

Dit is het laatste nummer voor 1963 !

De redaktie **dankt** al haar **trouwe leden,** en niet het minst de **ereleden en beschermende** leden, wiens steun meer dan ooit nodig is !

Aan allen een **DRINGEND VERZOEK onverwijld hun bijdrage voor 1964** te storten. Naast de afsluiting van het waardevol werk van de heer J. van Twenbeke, zijn reeds voorradig : een bijdrage van dr. Elaut, van dr. Verbesselt, een buitenpoortersboek van Geraardsbergen door de heer M. Cornelis e.a.

Stort HEDEN NOG op postrekening nr. 5869.11 van « de Heemkundige Vereniging van het Land van Aalst », Brussel 19, hetzij uw bijdrage als gewoon lid (120 fr.), hetzij als steunend lid (200 fr.), hetzij als erelid (500 fr.). Aldus bespaart U aan Uzelf en aan ons onkosten. Dank U !

LIJST DER HEERLIJKHEDEN VAN HET LAND VAN AALST

OUDENHOVE (huis van)

ook nog genaamd de heerlijkheid van Masseme

FILIATIE

leenhof van de groten toren van Zottegem

LIGGING

St Goriks-Oudenhove

FONCIER

besloeg 30 1/2 bunder bestaande uit huis te Oudenhove, met landen, bossen, weiden en meersen.

LENEN

de lenen die ervan gehouden werden waren :

— het hof ter Crayen, groot 7 b., met een heerlijke rente van 3 p. 6 sch., 2 mokens 1 cop koren, 34 halsters 1 cop haver, 15 capoenen en 2 hoenderen.
De gronden waarop deze renten sloegen, gelegen te St Maria-Oudenhove, gaven een wandel- en doodkoop van dubbele rente, deze gelegen in de eigendom van Zottegem de beste keurmede, welke gedeeld werd tussen de heer van deze heerlijkheid en de heer van Zottegem.
Dit leen had 17 dw. achterlenen.

— 56 dw. land te Grotenberge

— 6 dw. 87 r. te St Goriks-Oudenhove.

JUSTITIERECHTEN

bezat enkel de uitoefening van grondjustitie.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen 26 p. 18 sch. 9 den., 48 1/2 capoenen, 30 hoenderen, 40 ganzen, 15 mokens 1 cop tarwe en rogge en 8 mud 3 halsters haver.

KEURMEDE

BALJUW

erfde en onterfde met het laathof van Zottegem.

BRONNEN

G.Mo. 1 (1598) - 13 (1598)
G.Zo. 523 (1663-1710) - 525 (1692) - 546 (1710) - 548 (1710) - 551.55 (1772)

OVERBOELARE

zie Boelare.

OVERBROEK

ook genaamd Crombrugge ten Hove

FILIATIE

Leenhof van de St Pietersabdij te Gent

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

Merelbeke, in het gewest Crombrugge.

FONCIER

besloeg 6 b. 1 dw. 80 r. bestaande uit omwaterde hofstede met wallen.

LENEN

de 5 lenen die ervan gehouden werden, gelegen te Merelbeke en Bottelare, besloegen samen 37 dw. 88 r.

SCHOOFLANDEN

besloegen 3 b. 3 dw. gelegen te Merelbeke, Schelderode en Oosterzele, welke de 5e schoof gaven van het graan en de 5e hoop van het hooi.

Indien deze landen bezet waren met vee gaven ze het 5e van de waarde daarvan. Deze leveringen dienden te gebeuren in het huis Overbroek op de hofakker.

JUSTITIERECHTEN

bezat enkel de uitoefening van de grondjustitie.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen 9 sch. 6 penn. uit laatgronden groot 9 b. 1 dw. en waren te betalen op St Stevens.

HEERLIJKE DIENSTEN

de laten moesten mest vervoeren in verhouding van de oppervlakte van hun rentelanden.

WANDELKOOP EN DOODKOOP

bedroegen de 15e penning.

LAATBANK

was bevoegd in het erven en onterven van de schoof- en rentelanden en haalde hoofd aan de proost van de St Pietersabdij in de heerlijkheid van Crombrugge.

BRONNEN

G.FP. 805 (1615-1653) - 805 (1492, kopie van de 17e eeu)
Un. 12903 (1762-1763)

OVERHAM

FILIATIE
Grafelijk leenhof van Aalst

VERHEF
Vol verhef

LIGGING
Aalst, langs de steenweg op Brussel

FONCIER
besloeg 6 dw. 10 r., bestaande uit kasteel, wallen, bossen, brug, mote, nederhof, schuren, stallen, brouwerij, gronden en dreef.

LENEN
de 17 lenen die erven gehouden werden hadden een totale oppervlakte van 97 dw. 49 r., gelegen te Aalst, en 22 dw. 28 r., gelegen te Erembodegem.

HEERLIJKE RENTEN
het totaal van de rentegevende gronden besloeg 110 dw. 74 r.

BRONNEN
G.A. 1527.24r (1663) - 1530.36r (1681) - 1535.118r (1731) - 1535.171r (1734) - 1514 (1771) - 1538.22r (1771)
den. Aalst (1663)
leenverh. Erembodegem (1771)

OVERMALSAK

FILIATIE
in 1573 komt dit leen voor onder de lenen van het grafelijk leenhof van Aalst en in 1614 onder de lenen gehouden van de grote toren van Zottegem

VERHEF
Vol verhef

LIGGING
Etikhove

FONCIER
werd gevormd door een heerlijke renteboek die een ontvangst had van 47 sch. 1 den., 20 mokens tarwe, 29 mokens haver, 25 capoenen en 13 1/2 hoenderen uit laatgronden te Etikhove.

DOODKOOP
bedroeg het dubbel van de jaarlijkse rente.

WANDELKOOP
bedroeg de 20e penning.

TOL

VONT

BASTAARDGOED

STRAGIERSGOED

BESTE HOOFD

SCHEPENBANK

bestond uit 3 schepenen die de overige schepenen ontleenden aan de Heer van Fiennes te Etikhove. Ze waren bevoegd in het erven en onterven en hadden het vermogen van boeten van 3 pond. Ze hielden 3 keuren, namelijk een keur op halfmaart, een oogstkeur en een bamiskeur. Ze hielden ook straatschouwingen.

BALJUW

maande de schepenbank.

PRATER

werd aangesteld door de baljuw en was bevoegd in het vangen, arresteren, schutten en callengeren.

BRONNEN

G.Zo. 523 (1614)
G.A. 1523.71v (1711)
B.W. 4843 (1573)

PAMEL

FILIATIE

Wet. kamer van Vlaanderen.

VERHEF

Vol verhef

LIGGING

De baanderij strekte zich uit over en tot volgende dorpen en plaatsen: Pamel, Edelare, Elst, Leupegem, Volkegem met delen te Nederename, Welden, Rijst en Koekamer.

FONCIER

omvatte het oud kasteel met de putten, water en huizen en de burg van Pamel.
Er was een muur die de grens vormde tussen Pamel en de vrijheid Oudenaarde.
De Heer van Pamel bezat verder nog 1/3 van een weide te Edelare met 13 b. land, 10 dw. land te Leupegem.
Hij had ook een weg die ging van Priemsdale tot Koekamer, welke geheel onder zijn justitie viel.
Hij bezat ook het geleed van Oudenaarde en Pamel te water en te land.

LENEN

van de 77 lenen die er in 1640 van gehouden werden, waren er verschillende die het vermogen van de hoge justitie hadden.
De lenen waren:

— de heerlijkheid van Billet of « trou d'Antoing »
— de heerlijkheid van Avelgem
— de heerlijkheid van Roucourt
— de heerlijkheid van Seignoreul
— de heerlijkheid van Nieuwenburg te St Maria-Lierde
— de heerlijkheid van Ommelede te Beveren en Gits, bij Roeselare
— de heerlijkheid van Grammez in Henegouwen
— de heerlijkheid van Vollandre te Wevelgem
— de heerlijkheid van Ogimont te Vleyne in Henegouwen
— de heerlijkheid van Maldegem bij Oudenaarde
— de heerlijkheid van het Oudenaardse te Kruishoutem
— de heerlijkheid van Volkegem.

Verder waren er nog te :

— **Anzegem,** 28 dw.
— **Edelare,** 29 dw. 36 r., waaronder :
1. — een molendam van 28 dw. waar alle onderzaten van Leupegem en Edelare hun koren moesten laten malen. Dit leen had 2 achterlenen van 8 dw. 50 r. en had een baljuw en een leenhof dat hofversterking nam aan Pamel, met het vermogen van tol, vont, bastaardgoed en boeten van 3 pond
2. — verschillende kleine plaatsen
3. — de rente van tupeny, groot 5 p. 8 sch. 79 capoenen en 41 halsters haver op gronden te Edelare, Leupegem, Schorisse en Bevere.

— **Elst,** een molenberg met het molenrecht over gans Elst met 24 dw. 70 r. landen.
— **Henegouwen,** 112 dw.
— **Leupegem,** 64 dw. waaronder de moraalstede met moraalmolen groot 62 dw.
een erfelijke rente van 6 sch. op 6 dw. land
een heerlijke rente van 2 capoenen op Kerstavond.
— **Maarke,** 75 r.
— **Mater,** 55 dw. halfwinning (1/2 eigendom en 1/2 laatgrond), welke een erfelijke rente gaf van 9 capoenen, 4 halsters haver en 5 sch. op Kerstavond. De meier van Mater verzekerde de inning van deze rente.
— **Mouwen,** 12 hondert land en nog eens 1108 r. land.
— **Nokere,** een erfelijke rente van 12 p. gr.
— **Ooike,** 7 dw. land.
— **Oudenaarde,** een erf bij de brouwerij waarop de galg stond.
— **Outreve,** 1 dw. 20 r. en 2 dw. 25 r. en 3 bunder met een heerlijke rente van 1/2 ras. haver, 2 hoenderen en 2 franckaerts haver en 6 den. op Kerstavond.
— **Pittem,** het patronaatschap van Pittem.

— **Roborst,** 48 dw. land.

— **St Maria-Horebeke,** 22 b., vroeger een deel van de meierij van St Maria-Horebeke, met een heerlijke rente van 19 sch. 10 den., 25 1/2 1/8 capoenen, 4 1/2 hoenderen, 6 mud tarwe (grote maat), 9 halsters haver (kleine maat), 6 ganzen uit ervegronden te St Marie-Horebeke. De wandel- en doodkoop op deze rentelanden bedroeg het dubbel van de jaarlijkse rente. Er was een meier en 7 schepenen voor het erven en onterven. Deze schepenen mochten gemaand worden door de baljuw van Schorisse voor de gronden die daar gelegen waren en gehouden werden van Schorisse. De schepenen haalden hoofd aan de schepenen van Lessen.

— **St. Maria-Lierde,** 71 dw. 68 r.

— **Volkegem,** 27 dw. land
14 dw. 22 r. met een heerlijke rente van 36 sch., 8 capoenen op Kerstavond.

— **Welden,** 11 dw. 27 r.

JUSTITIERECHTEN

bezat de uitoefening van de drie justitiegraden, met alle justitie buiten Oudenaarde, confiscatie van lijf en goederen.
De Heer van Pamel had het recht de lichamen te schouwen van de verdronken en vermoorde personen.
De Heer van Pamel was voogd van het klooster van Ename, daarvoor had hij te Nederename een meier die er de schepenen maande; de Heer van Pamel had er de helft van de vervallen.
In de stede van Pamel bedroegen de boeten 60 pond.
Te Rijst en Koekamer had hij een baljuw en 7 schepenen die boeten hadden van 60 pond.

HEERLIJKE RENTEN

bedroegen :

— te Pamel, 18 p. 16 sch. en 17 capoenen en 30 sch. 4 den. en 3 capoenen
— te Leupegem, 7 capoenen, 6 p. 8 sch. 11 den.
— te Edelare, 20 1/2 capoenen, 5 hennen en 13 sch. 1 den.
— te Volkegem, 2 capoenen en 3 p. 18 den.
— te Nederename, 1 meuken haver, 1 capoen en 17 sch.
— te Welden, 11 den.
— te Schorisse, Kerkem en Rijst, 13 halsters, 7 modekens haver (grote maat), 15 1/4 capoenen en 36 sch.

TOL

de tol op de Schelde werd als volgt geheven :

— van een schip geladen met stenen 3 sch.
— van een stuk wijn, ongeveer 1 1/2 ame 3 sch. 6 den.
— van een ton haring 2 sch. 3 den.
— van elke soort hout 2 sch. 6 den.
— van een schip zuiver geladen met hout zonder andere koopwaar 11 sch.
— voor een molensteen 12 den.
— van een tors linnen 2 sch. 3 den.
— van een rol linnen van 29 of 30 aulmes 6 den.
— van 3 bouges hennep 1 den.
— van 3 bouges cardel 1 den.
— van 3 bouges cardon 1 den.
— van een ton as van ijzer (potas) 2 sch. 3 den.
— van een houten koffer 3 den.
— van een steur 4 den.
— van een zalm 2 den.
— van droge of gezouten haring (1100 per ton) van elke ton 11 haringen of de waarde daarvan
— van een ton haring, gerekend aan 1800 per ton
— van 1000 lansen 4 den.
— van een schip geladen met zout, vanaf de avond vóór St Baafs tot aan de vooravond van Kerstdag 2 halsters 1 modeken zout, boordevol, buiten die tijd 14 sch. en zakken zout
— van een kolenschip 5 sch.
— van een slijpsteen 5 sch.
— van gekeurd fruit 5 sch.
— van 100 Hollandse naalden 1 naald
— van een ton smeer 6 den.
— van alle goederen per gewicht verkocht 4 den. op 100 pond. Omdat het veel voorkomt dat de schippers zelf niet weten hoeveel en welke waren ze vervoeren, mag men op alle tonnen, potten, koffers en manden 2 sch. heffen van elke ton en 2 sch. van elke koffer met 2 sloten.
— van een ton zalm 18 den.
— van een pekton 9 den.
— van een zak hop 2 sch.
— van een zak lansen 3 sch.
— van een baal aluin 1 sch.
— van een groot vierkant pak 2 sch.
— van een zak, mand of pak 9 den.
— van een zak, mand of pak met het gewicht van een persoon 3 den.
— van een pak vellen 3 den. per 100 vellen of 2 sch. per geheel pak
— 100 baren ijzer 6 sch.
— van 100 platen ijzer 2 sch.
— van 100 Hollandse kazen 2 sch.
— van een rol koper 3 den.
— van een rol linnen 1 sch.
— van een bundel stokvis 6 den.

— van een ton gezouten vis 2 sch.
— van een blok was, lood, tin of metaal 3 sch.
— van een boot geladen met rozemarijnbloem het honderdste deel van een vat
— van een boot geladen met aarde voor potten, brandhout, koren, 5 sch.

Alles wat gelost of afgeladen wordt binnen de vrijheid van Oudenaarde betaalde halve tol, ze moesten echter bij het voorbijvaren van de sluis 4 penningen voor bodepenning betalen.
Alle bedragen dienden betaald te worden in Vlaamse munt.

VONT

BASTAARDGOEDEREN

STRAGIERSGOED

AUBANITEITSRECHT

personen, komende van over het water, die overleden binnen Pamel moesten al hun have aan de Heer afstaan.

BESTE HOOFD

JACHTRECHT - VISRECHT - VOGELVANGST

Had de vrije hondenjacht met rood en zwart. Had de kennis van de delicten voorgevallen op de Schelde inzake de visserij. De vrije visserij ging van Escanafles tot Gavere waar hij boeten van 60 pond had.

SLUIS

De heer van Pamel mocht een sluis stellen waarvoor hij de koorden leverde die dienden om de planken op te trekken; daarvoor had hij van elk schip dat er voorbijvoer 1 den., en als het de eerste keer was dat een schip er voorbijvoer 6 den.
Hij stelde er een sluiswachter aan die de planken opende en sloot, opdat het water zou kunnen dienen voor het malen, waarvoor de heer voor elk metselwerk van een watermolen 1 zak koren had.
Aan dit gat of sluis stelde de Heer 8 mannen om de planken te trekken, die hun loon daarvoor ontvingen van de voorbijgaande schepen.

MOLENRECHT

had de vrije maalderij over gans Oudenaarde en de vrijheden en had ook de 2/3 van de grachtmolen. Verder had hij nog een windmolen en 2 watermolens. Te Leupegem had hij een molendam waarbij hij een molen mocht oprichten.

KERF

was te betalen door Leupegem, Volkegem en Edelare en bedroeg 60 sch.

COLLATIE

van de kerk- en armmeesters, diakens, subdiakens en kosters in de kerk van Pamel.

ANDERE RECHTEN

De heer en zijn bloedverwanten waren vrij van alle lasten, oorlogsbelastingen en aksijnzen die betrek hadden op Oudenaarde; ook zijn huisbewaarder, naar de grootte van zijn gezin, was daarvan vrijgesteld.

De heer, zijn vrouw, kinderen, opvolgers en bloedverwanten, die in zijn kasteel woonden, alsmede hun huishouding, waren vrij van de juridische kennis van de wet van Oudenaarde, zowel voor criminele als voor civiele gevallen, ze werden berecht voor de Raad van Vlaanderen.

De heer en zijn opvolgers, waren vrij van alle tollen die hij, ingevolge een overeenkomst, afgestaan had aan Oudenaarde.

Op St Laureinsdag (jaarmarkt van Ename) zorgde de heer van Pamel en de abt voor de bewaring van de vrede; de heer van Pamel had er van alle zaken de 1/2 van de vervallen boven de 100 sch. vlaams vooruit.

LEENHOF

De leenmannen waren bevoegd in het uitoefenen van de hoge justitie buiten de stad Pamele, ze werden gemaand door de baljuw en hadden het vermogen van boeten van 60 p., waren bevoegd in het schouwen van straten, wegen en waterlopen en het uitspreken van de verbanning voor doding.

Criminele executies moesten te Oudenaarde uitgevoerd worden. De mannen vonnisten in leenzaken.

SCHEPENBANK

Binnen de grenzen van de stad Pamel hadden de 7 gezworenen van Pamel de berechting van de hoge justitie. Deze 7 gezworenen dienden poorters van Pamel te zijn. Ze mochten poorters maken genaamd « poorters van verzitte » die nooit buiten de vrijheid van Oudenaarde mochten gaan wonen op verbeurte van hun poorterschap en een boete van de 10e penning op al hun goederen. De nakomelingen van poorters van verzitte bleven poorters.

Hij stelde ook een schepenbank van 7 schepenen te Leupegem en Edelare aan, die vonnisten op maning van zijn baljuw of op verzoek van partijen en die kennis hadden van erven en onterven, alsook van akkerschade, maten en gewichten, met boeten van 3 pond.

Hij mocht overal, voor het innen van zijn rechten, schepenen en baljuws aanstellen.

BALJUW

stelde een hoogbaljuw en onderbaljuw aan welke mochten arresteren voor alle criminele en civiele gevallen. Personen door hem gevangen genomen, mocht hij voor de schepenen van Oudenaarde brengen, die verplicht waren vonnis uit te spreken; daarna voerde de baljuw de gevangenen terug naar het gevang van Pamel, of indien ze ter door veroordeeld werden

zonder toelating van de wet van Oudenaarde, naar de gerechtsplaats.

AMMAN

werd aangesteld door de Heer van Pamel of door zijn baljuw en moest een burger van Pamel zijn. Hij maande de schepenen van Oudenaarde en de gezworenen van Pamel. Een verbanning, uitgesproken door de schepenen van Oudenaarde, moest door de amman aangekondigd worden, eerst te Oudenaarde en dan te Pamel. Hij was ook belast met het houden van het gevang van Pamel, waarin hij de gevangenen bewaakte zowel voor criminele als voor civiele zaken.

WAARHEID

Alvorens de vrije waarheid in Oudenaarde gehouden werd mocht de baljuw van Pamel er eerst een in Pamel houden. Personen die op deze laatste gebannen werden, werden door de gezworenen van Pamel overgeleverd aan de schepenen van Oudenaarde, welke de verbanning mochten uitspreken buiten Vlaanderen.

Voor de verbanning van een persoon uit Pamel, moesten er 4 van de schepenen van Oudenaarde naar Pamel komen, aan de Kapel van O.L. Vrouw, waar dan in de aanwezigheid van de baljuw van Pamel, de amman en de gezworenen, de verbanning uitgesproken werd door de amman.

Personen die op de vrije waarheid van Pamel aangebracht werden voor kwaadsprekerij, werden door de gezworenen overgedragen aan de schepenen van Oudenaarde die ze mochten beboeten of vrijlaten.

Wanneer de baljuw van Oudenaarde, bij afwezigheid van de baljuw van Pamel, iemand binnen Pamel gevangen nam, moest hij deze in het gevang van Pamel laten, waar hij dan berecht werd door de baljuw van Pamel.

BRONNEN

G.Ou. 882.7 (1640) - 882.1 (1640) - 882.4 (1640) - 882.17 (1640)
G.Sa. 193 (1419-1496)
G.W. 286 (1555)
B.W. 9154 (1350) - 9155 (1496) - 9157 (1574) - 9158 (1574) - 9159 (1611)
Bib. — Oud. mengelingen, dl. II, blz. 432
— Handel. v. d. Geschied- en Oudheidkundige Kring v. Oudenaarde, feestnummer 1956, blz. 74
— Revue d'Histoire et d'Archéologie, dl. III, blz. 179, 1862

PARIKE

men had er:

— Humbroek.

PARIKE

FILIATIE

Leenhof van Boelare

VERHEF
Vol verhef

FONCIER
bestond uit een wal met 22 dw. bos, 82 dw. 64 r. land, 34 dw. meers en een windmolen

LENEN
de lenen waren gelegen te:
Parike, en besloegen 66 dw. 69 r. land; er was ook nog een rente van 10 capoenen op een huis op de Vrompte en een 7e schoof van het tiende van Parike
Deftinge, en besloegen 6 dw.
Vloesberg, en besloegen 16 dw.

SCHOOFLANDEN
gaven de 5e schoof op erven te Parike, welke te voeren waren in zijn schuur

JUSTITIERECHTEN
bezat de uitoefening van de drie justitiegraden

HEERLIJKE RENTEN
bedroegen 12 p., 47 ganzen, 65 capoenen, 300 hoenderen, 42 rasieren haver (maat van Geraardsbergen) en 8 pond was.

LEENHOF
bestond uit 7 mannen

SCHEPENBANK
bestond uit 7 schepenen die hoofd haalden aan de schepenen van Bergen (Hen.)

BALJUW
maande het leenhof

MEIER
maande de schepenbank

PRATER

SERGANT

BRONNEN
G.A. 1518.210v (1473) - 1530.94v (1690)
G.P. 18 (1472 - 1637 - 1675)
G.Bl. 941 (1472)

PAULATEM

zie Gavere

men had er:
— ter Heiden.

(Vervolgt)

DE PINTE. *J. van Twembeke.*

Onze Bibliografie

44) **ALGEMEEN. — X.: Zegelbeschrijving en Wapenkunde van de Belgische gemeenten** (Vervolg). — Gemeentekrediet van België, 17e jaar, nr. 63, januari 1963, blz. 48-55, met één illustratie.

De gemeente Kalken, die in deze bijdrage wordt behandeld, hoorde in de feodale tijd toe aan de heer van Dendermonde, wiens dochter Mathilde in 1203 huwde met Willem van Bethune. Hun dochter, eveneens een Mathilde huwde in 1228 met Gijselbrecht van Zottegem, heer van Ressegem en Massemen. Hun oudste zoon Geeraard van Zottegem stierf in 1274 kinderloos en werd opgevolgd door Gijselbrecht van Zottegem, die in het huwelijk trad met Margaretha van Diksmuide. Hun zoon Geeraard verving zijn naam van Zottegem door deze van Massemen. Hij huwde met Elisabeth van Maldegem en overleed in 1338. Kalken kwam dan onder zijn zoon Jan, die gehuwd was met Margaretha van Oudenhove. Jan van Massemen kocht in 1364 de voogdij over Wichelen en Serskamp. Deze gebieden gingen over aan zijn zoon Daniël en later aan Jan van Massemen die de laatste mannelijke erfgenaam was van zijn geslacht. Zijn dochter Antonia was gehuwd met Martin Vilain van Gent, telg der burggraven van Gent. In 1652 werd het graafschap Isenghien met de gebieden Massemen, Kalken, Wetteren, Oordegem, Westrem en Smetlede door koning Filips IV van Spanje verheven tot prinsdom.

45) **ALGEMEEN. — R. Borremans: De streek van Halle, van de voorgeschiedenis tot de vroege middeleeuwen.** — Eigen Schoon en De Brabander, XLVIe jg., nrs. 5-6, mei-juni 1963, blz. 230-250.

De Romeinse weg Tongeren-Cassel (Frankrijk) liep van uit het Brabantse verder over Lieferinge, Denderwindeke, voorbij de Romeinse villa aldaar, over Pollare, stak de Dender over in de buurt van Pollare-Eichem en liep dan verder in de richting Steenhuize-Wijnhuize, Zottegem, naar de bekende vicus Velzeke-Ruddershove.

46) **ALGEMEEN. — Willem Roggeman: Militaire hoofdplaats van de Romeinen. Uit de rijke geschiedenis van Asse.** — Brabant, Toeristische Federatie van de Provincie Brabant, nr. 9, sept. 1963, blz. 13-18, met tien illustraties.

In feite een brok geschiedenis van Asse, maar omwille van de onmiddellijke nabijheid van het Land van Aalst — en de Romeinse weg die door dorpen van dit Land trok (zie voorgaande nummer) — zal ieder belangstellende uit het Land van Aalst over de Romeinse nederzetting in de streek meer kunnen te weten komen.

47) **ALGEMEEN. — Dr. O. Dambre: Harduiniana.** — Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, 1963/1, blz. 21-26.

Aan de hernieuwde belangstelling voor Justus de Harduwijn, naar aanleiding van de V.T.B.-huldiging te Mespelare op 29 juli 1962, is het te danken dat een ons nog onbekende Harduwijn-oorkonde aan het licht is gekomen. Aldus de auteur. Het dokument in kwestie is een fragment uit een in latijn opgesteld algemeen verslag van het jaar 1619. Het heeft betrekking op Oudegem, en is van de hand van de dekanale visitator Henricus Calenus, die de parochies van de landdekenij Aalst bezocht en de kerkelijke beneficiën aldaar noteerde. Carolus van de Meersche, pastoor van Gijzegem bezat in de kerk van Oudegem de kapelanij van de H. Maagd.

48) **ALGEMEEN. — J. Spanhove: De oversten van het Gasthuis van Asse.** — Eigen Schoon en De Brabander, XLVIe jg., maart-april 1963, nrs. 3-4, blz. 121-124.

De lijst van de oversten vermeldt o.a. Zuster Josina Beeckman (1703-1718

en 1720-1722), geboren te Wieze, overleden in 1722; Zuster Anna Maria de Cort (1725-1735 en 1741-1762) geboren te Ninove en overleden in 1763.

49) **ALGEMEEN. — A. Houbert-H. Ooms: Bibliographia Fransiscana Neerlandica, 1961.** — Archief der Paters Minderbroeders, Sint-Truiden, XVI jg., 1961, nr. 4, 226 blz.

Deze bibliografie, in de loop van dit jaar verschenen, bespreekt 252 werken die handelen over de Orde en Provincie der Minderbroeders in de Nederlanden. Als localiteiten uit het Land van Aalst hierin vermeld onderlijnen we: Aalst (nr. 28); de abdij van Ename (nr. 131); Geraardsbergen: de St. Adriaansabdij (nr. 131), de Grijze Zusters (nr. 131), de Penitenten (nr. 131)) Herzele (nr. 28); Velzeke, de Grauwzusters (nr. 28). en Viane, de Grauwzusters (nr. 28).

50) **ALGEMEEN. — L.A. Bouly de Lesdain: Additions et corrections aux « Notices généalogiques Tournaisiennes » du Comte du Chastel de la Howarderie.** — L'Intermédiaire des Généalogistes, nr. 104, A° XVIII, 2/1963, pp. 69-84.

De correcties citeren onder meer Jan, ridder, heer van Molimont, van Amengijs en Rozenaken bij Ronse. Hij was de oudste zoon van Ulaart van Pouke en fungeerde in 1392 als raadsheer van de hertog van Boergondië.

51) **AALST. — Frans Weemaes: De gouden tijd van de Brabantse tapijtweefkunst.** — Brabant, Toeristische Federatie van de Provincie Brabant, nr. 9, sept. 1963, blz. 9-11, met twee illustraties.

Volgens deze zeer interessante historische bijdrage zou de Aalsterse kunstenaar Pieter Coucke in 1533 te Constantinopel in Turkije een fabriek voor wandbehangsels gesticht hebben.

52) **KERKEM. — G. Hellebaut: St.-Pieterskerk te Kerkem.** — Het Volk (dagblad), 3/10/63, met één illustratie.

Beschrijving van de kerk en haar meubilair.

53) **LEDE. — X.: Uit de oude doos: Een mirakuleuze genezing in 1593.** — Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde, 1963/1, blz. 27-28.

Op Drievuldigheidszondag van het jaar 1593 werd Andries Nicolas, geboren te Kopenhagen in Denemarken, inwonend poorter van Dendermonde, gewezen kanonier in dienst van de hertog va Parma, bij de belegering van Antwerpen, in 1585 totaal kreupel geslagen bij het opblazen van de brandschepen en totaal verlaten door chirurgen en geneesheren, naar Lede op bedevaart gevoerd. Op terugreis te Appels voelde hij zich gemaand van de wagen te springen. Hij deed het. Hij was genezen, dank zij de tussenkomst van O.L. Vrouw van Lede.

54) **MERE. — Yolanda Suys: Betekenis en herkomst van de volkse benamingen van de Meerse families** (Vervolg). — Mededelingen van de Heemkundige Kring (Mere), juli 1963, jg. III, nr. 3, blz. 21-24.

Vervolg van de reeds besproken eerste bijdrage ervan in ons voorgaande nummer 5, nr. 39.

55) **MERE. — J. de Vuyst: Rijm en lied in het kinderspel te Mere.** — Mededelingen van de Heemkundige Kring (Mere), juli 1963, jg. III, nr. 3, blz. 17-21.

Een reeks rijmpjes bij kinderspel met bijhorend commentaar.

56) **MOORTSELE. — G. Hellebaut: Kerk van Moortsele.** — Het Volk (dagblad) (zonder datum bij toezending), met één illustratie.

Beschrijving van het voornaamste meubilair der kerk waar Sint-Antonius, de kluizenaar, wordt aangeroepen « tegen het kwaad en het vuur bij mensen en dieren ».

57) **NINOVE. — G. van Herreweghen: De oude kerk van Pamel.** — Eigen Schoon en De Brabander, XLVI jg., nrs. 1-2, januari-februari 1963, blz. 1-23, met 4 illustraties.

Schrijver weidt achtereenvolgens uit over de oudste vermelding der kerk, de strijd om de kerkelijke tienden, de kerkpatronen, de kapelanie van Sint-Salvator, de afhankelijkheden van de moederkerk, de kerkbedienaars, de kerkrekeningen, de geuzentijd, de oudste afbeeldingen van de kerk voor de vernieuwing van 1667, pastoor H. Cambier bouwt een nieuwe kerk, vergroting van de kerk (1868-69), de toren stort neer, de parochiekerk verhuist, een nieuwe kerk op een andere plaats. De abdij van Ninove, die het patronaat over deze kerk bezat, komt in dit betoog steeds op de voorgrond.

58) **NINOVE. — Trudo J. Gerits: Orgelbouwer Egidius le Blas en de priorij van Klein-Bijgaarden.** — Eigen Schoon en De Brabander, XLVI jg., nrs. 3-4, maart-april 1963, blz. 117-119.

Ook aan het orgel van de abdij te Ninove heeft de Mechelse orgelbouwer Le Blas gewerkt. In 1752 werd hij door abt Ferdinandus van der Haeghen ontboden om er het J.B. Porcelleville-orgel (1728) met een nieuw echoregister te verrijken voor de som van 270 gulden.

59) **Roborst. — G. Hellebaut: Sint-Denijskerk te Roborst.** — Het Volk (dagblad) (zonder datum bij toezending), met twee illustraties.

Bespreking van het interieur der kerk van Roborst die van de beeldstormerij gespaard is gebleven.

60) **RONSE. — R. van Gerven: Kallo.** — Het Land van Beveren, Driemaandelijks Heemkundig Tijdschrift, jg. VI, 1963, nr. 2, 64 blz., met 4 illustraties.

We onderlijnen als pastoor van Kallo ten jare 1858 Joannes Franciscus Broutyn in 1816 te Ronse geboren.

61) **SINT-MARIA-LATEM. — G. Hellebaut: Onze Lieve Vrouwekerk van Sint-Maria-Latem.** — Vrouw en Huis, nr. 23, 6 juni 1963, blz. 14-17, met 5 illustraties.

De auteur weidt hier een uitgebreide bijdrage aan de geklasseerde O.L. Vrouwekerk, monument vóór Alard bisschop van Kamerijk (geboren in 1178) « ene der costelixste kerken van het gewest ». Vooral de toren doet denken aan soortgelijke in de Leiestreek, bvb. te Gottem.

62) **VIANE. — C. Theys: Uit oude papieren: Een patriot.** — Eigen Schoon en De Brabander, XLVI, jg., 1963, nrs. 3-4, maart-april, blz. 154.

Hier wordt verteld de speciale belevenis van Pieter Dams, 27 jaar oud, van Viane bij Geraardsbergen, sedert 1790 ruiter onder de compagnie van de drossaard.

63) **ZOTTEGEM. — X.: Het kapelleken van O.L. Vrouw van Deynsbeke te Zottegem.** — De Gazet van Antwerpen (dagblad), 34 aug. 1963, met één illustratie.

In 1648 overleed in de abdij van Affligem in geur van heiligheid, de 23-jarige broeder Gislenus, in de wereld Adriaan Stevens, geboren te Zottegem. Waarschijnlijk op dezes aandringen kwam een der beeldjes, afkomstig van het wonderbeeld dat tot Sint-Bernardus te Affligem sprak, naar Zottegem en werd daar aan een boom gehangen. In 1717 is de kapel gebouwd die door de Franse Revolutie is verwoest. In 1929 werd de huidige kapel opgetrokken. Volgen dan nog een paar legenden.

GOTTEM a/Leie. **Valère Gaublomme.**

INHOUDSTAFEL

1963

P. Bernaers — De vroedschap van het Land van Aalst in 1789 106

W. van Bossuyt — De nijverheid van Geraardsbergen door de eeuwen heen 10

— Over de oude gemeentekeure van Geraardsbergen 187

W. Braeckman — Het pachthof van de Siut-Pietersabdij te Letterhoutem (met kaartje) 41

— Enkele aanvullende gegevens over het Begijnhof te Aalst 186

J. de Brouwer — De uitbating van de steengroeven te Lede 1

F. Courteaux — Nog over de Wilhelmieten te Aalst 17

— Een vondst in de Heilige-Geestkapel te Aalst 222

V. Gaublomme — Wanneer werd het spoorwegstation van Erembodegem gebouwd? 64

— De heerlijkheid «Bruynsberge» te Sint-Maria-Lierde en haar renteboek van 1700 65

G. van Herreweghen — Marodeurs en hun leerlingen in het Land van Boelare 178

L. de Rijck — Het passief verzet van de Aalsterse Notabelen onder het Frans Bewind 201

G. de Smet — Het Karmelietenklooster te Bottelare 90, 125, 165, 209

J. van Twembeke — Lijst der heerlijkheden van het Land van Aalst 18, 77, 108, 142, 189, 224

J. Verbesselt — Herdersem 81

Bibliografie 77, 160, 235

Mededelingen 9, 89, 200, 208, 223

ANALITISCHE TAFEL

BIBLIOGRAFIE 77, 160, 235

GESCHIEDENIS *godsdienstige*

Aalst 17, 186, 222
Bottelare 18, 77, 108, 142, 189, 224
Herdersem 81

ekonomische

Erembodegem 64
Geraardsbergen 187
Lede 1
Letterhoutem 41

politieke

Aalst 201

rechtsgeschiedenis

Land van Aalst:
heerlijkheden 18, 77, 106, 108, 142, 189, 224
Land van Boelare 178
Geraardsbergen 187
Sint-Maria-Lierde 65

REGISTER DER PLAATSNAMEN

Aaigem 21, 120.
Aalst 1, 2, 3, 4, 7, **17,** 18, 19, 20, 24, 25, 26, 30, 32, 35, 38, 39, 40, **106,** 111, 116, 118, 119, 122, 123, 124, 142, 143, 144, 146, 147, 149, 150, 152, 153, 154, 157, 158, 159, **186,** 191, **201,** 211, **222,** 226.
Antwerpen 4, 5, 210.
Anzegem 228.
Aspelare 29, 154, 198.
Baaigem 40, 198.
Balegem 6, 76.
Bambrugge 37.
Baudelo 2.
Bazel 211.
Berchem (Oud.) 75, 76, 112.
Bergen 22, 234.
Berlare 4, 5.
Bevere (Oud.) 149, 228.
Boelare 18, 21, 27, 156, **178,** 189, 198, 199.
Boom 210.
Borcht-Lombeek 38.
Bottelare 74, **90, 125, 165, 209,** 225.
Brugge 4, 5, 6.
Brussel 205, 210.
Burst 26.
Denderhoutem 198.
Denderleeuw 18, 38, 199.
Dendermonde 1, 2, 3, 5, 74, 115, 116, 147.
Denderwindeke 198.
Dikkele 23.
Doornik 10.
Edelare 227, 228, 229, 231.
Eeklo 5.
Eine 192, 193.
Eke 119.
Eksaarde 211.
Elene 37, 190.
Elst 228.
Elversele 5, 30.
Ename 109, 115, 229.
Erembodegem 24, 25, 37, 64, 149, 226.
Erondegem 4, 120.
Erpe 30, 111, 120, 190.
Erwetegem 72, 73, 74.
Etikhove 25, 27, 112, 227.
Everbeek 72, 193.
Eversem 4.
Gavere 9, 20, 23, 40, 151, 190, 191, 231.
Gent 3, 4, 5, 6, 34, 37, 41, 43, 95, 109, 118, 142, 150, 193, 195, 205, 210, 225.
Geraardsbergen **10, 187,** 210.
Gijzegem 20.
Godveerdegem 117.
Grembergen 6.
Grotenberge 224.
Haaltert 37.
Heldergem 21, 29, 198.
Herdersem **81.**
Heusden 118.
Hillegem 18, 36.
Hofstade 7, 18, 19, 30, 33, 120.
Hulst 2.
Hundelgem 22, 158.
Iddergem 24.
Idegem 24.
Ieper 4.
Impe 2, 18, 19, 25, 190.
Kalken 4.
Kallo 4.
Kamerijk 39.
Kassel 4.
Kerkem 25, 109, 229.
Kerksken 26, 29.

Kontich 210.
Kortrijk 210.
Kruishoutem 228.
Kwaremont 76, 112, 113, 148.
Lede 1, 20, 25, **30, 32,** 120, 156, 190.
Ledeberg 34.
Leeuwergem 18, 36, 144.
Lemberge 74, 122, 190.
Letterhoutem 41.
Leupegem 38, 227, 228, 229, 231.
Leuven 5.
Liedekerke 38.
Lieferinge 39.
Lippelo 5.
Lokeren 4, 5, 6, 211.
Maarke 108, 112, 113, 228.
Massemen 115, 190.
Mater 22, 117, 158, 228.
Mazenzele 210.
Mechelen 5.
Meilegem 117.
Melden 76, 112, 113.
Melle 118.
Melsen 5, 118.
Mere 2, 4, 119, 120, 156.
Merelbeke 122, 171, 225.
Mespelare 123, 124.
Michelbeke 72, 143.
Moerbeke 143.
Moorsel 145, **146.**
Moortsele 76, 148.
Munkzwalm 150.
Munte 75, 111, 151.
Namen 5.
Nederboelare 152.
Nederbrakel 28, 152.
Nederename 23, 154, 227, 229.
Nederhasselt 154, 198.
Nederzwalm 154.
Neigem 154.
Nevele 4.
Nieuwenhove 156.
Nieuwerkerken 25, 37, 111, 120, 157, 190.
Ninove 39, 158, 160, 199, 200, 211.
Nokere 228.
Nukerke 76, 112, 113, 120, 158.
Okegem 24, 159.
Olsene 2.
Onkerzele 189.
Ooike 228.
Oombergen 36, 189.
Oordegem 4, 8, 28, 30, 189, 190.
Oosterzele 192, 235.
Opbrakel 192.
Ophasselt 114, 145, **193.**
Opwijk 211.
Orroir 148, 196.
Ottergem 191, 198.
Oudenaarde 227, 228, 229, 231, 232, 233.
Outer 29, 198.
Overboelare 225.
Overmere 4.
Pamele 155, 227, 229, 231, 232, 233.
Parike 21, 233, 234.
Paulatem 234.
Pittem 228.
Pollare 199.
Roborst 229.
Ronse 23.
Rozebeke 72.
Ruien 75, 148.
Schelderode 110, 111, 119, 225.
Scheldewindeke 76.
Schellebelle 5.
Schoonaarde 7.
Schorisse 23, 28, 114, 117, 148, 193, 228, 229.
Semmerzake 119.
Serskamp 33.
Sint-Anteliks 29.
Sint-Blasius-Boekel 154.
Sint-Denijs-Boekel 154.
Sint-Goriks-Oudenhove 72, 224.
Sint-Lievens-Esse 144.
Sint-Maria-Horebeke 229.
Sint-Maria-Lierde 65, 73, 74, 155, 228, 229.
Sint-Maria-Oudenhove 72, 143, 224.
Smetlede 4, 190.
Steenwerk 8.
Strijpen 18, 23.
Strijtem 38.
Teralfene 24, 190.
Velzeke 22, 23.
Viane 144.
Vlierzele 5.
Vloesberg 234.
Volkegem 227, 228, 229, 231.
Voorde 115.
Waarbeke 156.
Waasmunster 4.
Wanzele 2.
Welden 23, 120, 158, 227, 229.
Welle 24.
Westrem 115, 190.
Wetteren 2, 6.
Wevelgem 228.
Wichelen 4, 5, 33.
Wieze 147.
Winkele 4.
Woubrechtegem 20, 21.
Wulvergem 4.
Zandbergen 27.
Zegelsem 28.
Zele 5, 6.
Zottegem 18, 22, 36, 72, 143, 224, 226.
Zulzeke 27, 112, 114.

P. LEUDERS, Wie werd Burgemeester te Aalst in 1743 ? — 10 F.

J. PIETERS, Hoe men op het einde van de XIIe eeuw St. Cornelius vereerde te Ninove ? — 10 F.

J. PIETERS, St.-Bartholomeuskerk en St.-Adriaansabdij te Geraardsbergen — 10 F.

J. PIETERS, Rond de relieken van Sint Cornelius te Ninove — 20 F.

W. PREVENIER, Repartitie der beden van 1394 en 1396 in het Land van Aalst — 20 F.

Fr. VANACKER, Verzet van de Aalsterse Buildragers tegen de Stadhouder in 1649 — 15 F.

J. VAN CLEEMPUT, De leenverheffing van de Grote Tiend te Aalst in de 15e eeuw — 10 F.

F. VAN COETSEM, Determinanten in de geschiedenis van Geraardsbergen — 20 F.

F. VAN COETSEM, Het taalkundig werk van Dr. H. Vangassen — 15 F.

R. VAN DER LINDEN, Het zeldzaam Bedevaartvaantje van de H. Joannes Nepomucenus te Pollare — 15 F.

H. VANGASSEN, Het ambacht der Blauwververs en Garentwijnders te Aalst in de XVIIIe eeuw — 15 F.

H. VANGASSEN, Een « Bezoek » in 1336 — 30 F.

H. VANGASSEN, Herlinkhove in 1709 — 20 F.

H. VANGASSEN, De Honger van Ninove — 30 F.

H. VANGASSEN, Iconografie van Aalst — 15 F.

H. VANGASSEN, Een Latijnse School te Ninove in de 18e eeuw — 15 F.

H. VANGASSEN, De Rederijkerskamer van Sint Anna te Ninove in de XVIIe en XVIIIe eeuw — 30 F.

H. VANGASSEN, Over de verpleging van gekwetste soldaten en de wederwaardigheden van een cirurgijn in de jaren 1658-1676 — 15 F.

H. VANGASSEN, Het Vlas te Ninove en Omstreken vooral in de XVIIe eeuw — 35 F.

H. VANGASSEN, Een Volkstelling te Ninove in 1784 — 15 F.

H. VANGASSEN, De zwetende ziekte in de Dendervallei — 10 F.

A.J. VAN LUL, Een eeuw evolutie — 35 F.

A.J. VAN LUL, De Spoorlijn 's Gravenbrakel-Gent — 30 F.

J. VAN TWEMBEKE, De Kerkelijke organisatie in het Land van Aalst — 15 F.

J. VAN TWEMBEKE, De heerlijkheid Brakel — 60 F.

J. VERBESSELT, Moorsel — 25 F.

J. MELKENBEEK, De gemeentewapens van het Land van Aalst — 150 F.

IV. TOPONYMIE.

J. DE BROUWER, Toponiemen te Erembodegem — 15 F.

J. DE BROUWER & Fr. COUCK, Toponymie van Denderleeuw — 125 F.

H. VANGASSEN, Plaatsnamen te Ninove — Hydronymie — 25 F.

H. VANGASSEN, Plaatsnamen te Ninove — Grasland — 20 F.

H. VANGASSEN, Plaatsnamen te Ninove — 10 F.

H. VANGASSEN, Plaatsnamen te Ninove — Bossen - Onbebouwd en bebouwd land — 25 F.

H. VANGASSEN, Plaatsnamen te Ninove — 40 F.

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift

Voorzitter: Fritz Courteaux, Acaciastraat, 7, Aalst (tel. (053)280.96).

Beheerder: Albert van Lul, de Nayerlaan, 51, Brussel 19 (tel. (02)44.61.22).

Redaktiesekretaris: E.H. J. de Brouwer, pastorij, Iinpe (tel. (053)233.61).

Recensiedienst: E.H. V. Gaublomme, pastoor, Gottem (tel. (051)630.80).

Ruildienst: Marcel Cornelis, Dwarsstraat, 21, Denderleeuw.

Prijs van het jaarabonnement voor leden : 120 fr., voor steunende leden : 200 fr. en voor ereleden : 500 fr., te storten op de postrekening « Het Land van Aalst », nr 5869.11. Gewoon losnummer (25 fr.) te bestellen bij de beheerder en te storten op voornoemde postrekening.

INHOUD VAN Nr. 6

1963

L. de Rijck — Het passief verzet van de Aalsterse Notabelen onder het Frans Bewind 201

G. de Smet — Het Karmelietenklooster te Bottelare (vervolg) 209

F. Courteaux — Een vondst in de Heilig-Geestkapel te Aalst 222

J. van Twembeke — Lijst van de Heerlijkheden van het Land van Aalst (vervolg) 224

V. Gaublomme — Onze Bibliografie 235

Mededelingen 208, 223

Inhoudstafel 1963 238

Analitische tafel 238

Register der plaatsnamen 239

Druk. « De Aankondiger », Dokter De Moorstraat, 6, Aalst - Tel. 248.18.